

Primjeri dobre prakse društveno odgovornog poslovanja u šumarskom sektoru Republike Hrvatske

---

Vidaček, Mateja

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Forestry and Wood Technology / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet šumarstva i drvne tehnologije**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:108:577747>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-08**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Forestry and Wood Technology](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ŠUMARSTVA I DRVNE TEHNOLOGIJE
ŠUMARSKI ODSJEK
SVEUČILIŠNI DIPLOMSKI STUDIJ
TEHNIKA, TEHNOLOGIJA I MANAGEMENT U ŠUMARSTVU

MATEJA VIDAČEK

**PRIMJERI DOBRE PRAKSE DRUŠTVENO ODGOVORNOG
POSLOVANJA U ŠUMARSKOM SEKTORU REPUBLIKE HRVATSKE**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, rujan 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ŠUMARSTVA I DRVNE TEHNOLOGIJE
ŠUMARSKI ODSJEK

PRIMJERI DOBRE PRAKSE DRUŠTVENO ODGOVORNOG
POSLOVANJA U ŠUMARSKOM SEKTORU REPUBLIKE
HRVATSKE

DIPLOMSKI RAD

Diplomski studij: Tehnike, tehnologije i managementa u šumarstvu

Ispitni povjerenstvo: 1.(mentor) Matija Bakarić

2. (član) Ivan Martinić

3. (član) Matija Landekić

Student: Mateja Vidaček

JMBAG: 0068235160

Broj indeksa: 1332/22

Datum odobrenja teme: 26. travnja 2024.

Datum predaje rada: 24. rujna 2024.

Datum obrane rada: 25. rujna 2024.

Zagreb, rujna 2024.

	IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI	OB FŠDT 05 07
		Revizija: 2
		Datum: 29.04.2021.

„Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mogega rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni“.

U Zagrebu, 25.9.2024. godine

---

vlastoručni potpis

Mateja Vidaček

Sadržaj

1. Uvod.....	1
1.1. Društveno odgovorno poslovanje (DOP).....	2
1.2. Dosadašnja istraživanja DOP-a u Republici Hrvatskoj	5
1.3. Trenutno stanje DOP-a u Hrvatskoj	6
1.4. Poticanje DOP-a u Hrvatskoj	6
2. Predmet i cilj istraživanja	7
3. Metode istraživanja	8
4. Rezultati	8
4.1. Panonska Hrvatska.....	8
4.2. Jadranska Hrvatska	12
4.3. Sjeverna Hrvatska	14
4.4. Grad Zagreb	16
4.5. DOP pojedinih kompanija.....	17
4.6. Rasprava	19
5. Zaključak.....	23
6. Literatura.....	24

Naslov	Primjeri dobre prakse društveno odgovornog poslovanja u šumarskom sektoru Republike Hrvatske
Title	Examples of good practice of socially responsible business in the forestry sector in Republic of Croatia
Autor	Mateja Vidaček
Adresa autora	Seljanec, Selska 4
Mjesto izrade	Fakultet šumarstva i drvne tehnologije
Vrsta objave	Diplomski rad
Mentor	Doc. dr. sc Matija Bakarić
Godina objave	2024.
Obujam	40 stranica, slika 6, tablica 8
Ključne riječi	Društveno odgovorno poslovanje, projekti, akcije, radionice, sadnja, pošumljavanje, suradnje, očuvanje okoliša, hrvatske šume, odgojno obrazovna uloga
Keywords	corporate social responsibility, projects, actions, workshops, planting, reforestation, collaborations, environmental preservation, Croatian forests, educational rol.
Sažetak	U prvom dijelu radu je prikazana kratka povijest i razvoj društveno odgovornog poslovanja (DOP-a) u svijetu. Budući da je istraživanje temeljno na situaciji DOP-a u Hrvatskoj, veći je naglasak stavljen na hrvatski povijesni kontekst. Istraživani su projekti, radionice i poslovanja koja provode DOP. Radi lakšeg prikaza rezultata teritorij RH podijeljen je prema NUTS2 podijeli na četiri regije: Panonska Hrvatska, Sjeverna Hrvatska, Jadranska Hrvatska i grad Zagreb. Svaka regije je zasebno opisana sa pripadajućim županijama. Rezultati su prikazani grafički i tablično te uspoređeni na razini Hrvatske. Naposljetku, pruženi su načini unapređenja DOP-a uzimajući u obzir hrvatski kontekst. Rad nastoji pružiti cjelokupnu sliku društveno odgovornog poslovanja u Hrvatskoj
Summary	The first part of the paper presents a brief history and development of corporate social responsibility (CSR) globally. Since the research is primarily focused on the state of CSR in Croatia, greater emphasis is placed on the Croatian historical context. Projects, workshops, and businesses that implement CSR were studied. For easier presentation of the results, the territory of Croatia was divided into four regions according to the NUTS2 division: Pannonian Croatia, Northern Croatia, Adriatic Croatia, and the City of Zagreb. Each region is described separately along with its corresponding counties. The results are presented graphically and in tables, and are compared at the national level. Finally, ways to improve CSR, considering the Croatian context, are provided. The paper aims to offer a comprehensive overview of corporate social responsibility in Croatia

Kazalo slika:

1. Slika 1. Piramida odgovornosti poduzeća u društvu, Golja
2. Slika 2. DOP u Panonskoj Hrvatskoj
3. Slika 3. DOP u Jadranskoj Hrvatskoj
4. Slika 4. . DOP u Sjevernoj Hrvatskoj
5. Slika 5. DOP u gradu Zagrebu
6. Slika 6. Uloga DOP-a u cijeloj Hrvatskoj

Kazalo tablica:

1. Tablica 1. Djelatnosti prema nosiocu projekta u Panonskoj Hrvatskoj
2. Tablica 2. Broj provedenih projekata prema županijama u Panonskoj Hrvatskoj
3. Tablica 3. Broj provedenih projekata prema županijama u Jadranskoj Hrvatskoj
4. Tablica 4. Djelatnosti prema nosiocu projekta u Jadranskoj Hrvatskoj
5. Tablica 5. Broj provedenih projekata prema županijama u Sjevernoj Hrvatskoj
6. Tablica 6. Djelatnosti prema nosiocu projekta u Sjevernoj Hrvatskoj
7. Tablica 7. Djelatnosti prema nosiocu projekta u gradu Zagrebu
8. Tablica 8. Djelatnosti prema nosiocu projekta u cijeloj Hrvatskoj

1. Uvod

Društvo odgovorno poslovanje (DOP) važan je aspekt suvremenog poslovanja te ga je potrebno istraživati i prilagođavati za budućnost. Ovaj rad nastoji ponuditi trenutačno stanje DOP-a u Republici Hrvatskoj te na taj način ukazati na nedostatke i prednosti.

Rad je napravljen kronološki. Na samome početku nudi kratak uvod u nastanak i početak DOP-a na svjetskoj razini, a potom je veći naglasak stavljen na DOP u Hrvatskoj. Istraživano je provođenje DOP-a u svakoj od četiri važnije regije u Hrvatskoj: Panonskoj i Jadranskoj regiji, Sjevernoj Hrvatskoj te u gradu Zagrebu. Opisana je svaka regija zasebno, nakon čega je napravljena komparacija učestalosti provođenja DOP-a. Detaljno su navedeni i opisani provedeni projekti, te djelatnosti nosioca projekata. Dobiveni podaci su analizirani i interpretirani.

Društveno odgovorno poslovanje je odgovor na aktualna društvena i ekološka pitanja, a kako stvari sada stoje, potreba za DOP-om samo će se povećavati u narednim godinama. Stoga, važno je osvijestiti trenutno stanje provođenja DOP-a u Hrvatskoj kako bi se njegov položaj unaprijedio i aktualizirao.

1.1. Društveno odgovorno poslovanje (DOP)

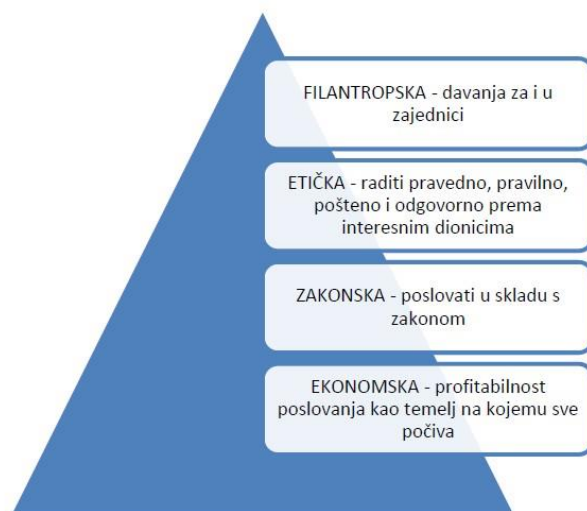
Korporacije nastaju na temelju tržišne potražnje. One nastoje odgovoriti na potrebe građana te pritom dobro zaraditi. Stoga, već su prvotne korporacije imale na umu dobrobit društva, a indirektno i dobrobit okoliša (Bartoluci i dr. 2015.). Ipak, svijest o društveno odgovornom poslovanju kakvom poznajemo danas javlja se tek u drugoj polovici 20. st. (Bartoluci i dr. 2015.). Teoretičari koji su započeli oblikovati današnji pojam DOP-a su Rachel Carson i Donell Meadows (Bartoluci i dr. 2015.). Carson je knjigom *Tiho proljeće* upozorila javnost na prekomjernu uporabu pesticida, te pozvala na kritičko preispitivanje kompanija (Bartoluci i dr. 2015.). Napominje kako se društvo treba brinuti za sebe te nikako ne smije potpuno vjerovati onome što kompanije promoviraju. Donell Meadows je sa suradnicima objavio knjigu *Granice rasta* u kojim poziva korporacije na veću odgovornost (Bartoluci i dr. 2015.). On, te brojni drugi znanstvenici okupljeni pod nazivom *Rimski klub*, proučavali su, teoretizirali, te javno iznosili kritike i upozorenja za razne društvene, političke, ekološke probleme, te poticali pozitivne promjene (Bartoluci i dr. 2015.). Društveno odgovorno poslovanje svakako je bila jedna od čestih tema njihovog djelovanja.

Industrija 19. st. nije se puno osvrkala na okoliš. Tada je prevladavalo mišljenje kako su prirodni resursi neiscrpnii te da nije potrebno odgovorno rukovati nečime što se smatra neiscrpnim (Matešić i dr. 2005). Međutim, industrijalizacija i nagla urbanizacija u potpunosti su promijenili obličje prirode, te su se počeli sve više zamjećivati ekološki i društveni problemi. U to se vrijeme vlasništvo nasljeđivalo generacijama zbog čega je i moć odlučivanja padala na ramena jednog vlasnika (Matešić i dr. 2005). S vremenom dionice su razdijeljene na manje dijelove, vrijednost poduzeća ovisi o intelektualnom vlasništvu, sposobnosti stvaranja novih proizvoda i usluga te o iskustvu i vještinama njegove radne snage (Matešić i dr. 2005), čime se odgovornost odlučivanja raspršuje na više pojedinaca.

Sve veća angažiranost oko društvenih i ekoloških pitanja dovela je i do prvotne cjelovite definicije društveno odgovornog poslovanja koja je definirala DOP kao „inteligentna i objektivna briga za dobrobit društva što ograničava ponašanje pojedinca i korporacija do krajnje destruktivnih aktivnosti, bez obzira koliko one brzo bile

profitabilne te vodi u smjer pozitivnih doprinosa dobru ljudi, što može biti definirano na različite načine“ (Andrews, 1971. citirano prema: Peterson i Hermans, 2003, str 199). Najnovija definicija DOP-a nalazi u Strategiji DOP-a za razdoblje 2011–2014 koju je donijela Europska komisija. Spomenuta definicija DOP definira kao „odgovornost poduzeća za svoj utjecaj na društvo“. Na temelju definicija jasno se ističe kako je društveno odgovorno poslovanje oblik samokontrole poslovnih organizacija kojima je cilj proizvoditi nova dobra i usluge uz minimalne štete na okoliš i maksimalne koristi zadruštvo.

Problem društveno odgovornog poslovanja zaokupljao je sve više znanstvenika različitih znanstvenih polja. Jedan od teoretičara DOP-a bio je Archie B. Carroll koji je dokazao temelj društveno odgovornog poslovanja kroz četiri ključne odgovornosti poduzeća. Zaključke je prikazao u obliku piramide. Na samome vrhu piramide ističe se važnost davanja zajednici i tu je kategoriju nazvao filantropska. Davanje svakako mora biti pravedno, odgovorno u skladu s interesima zajednice, što je Carroll nazvao etičkom odgovornošću. Isto tako, sve mora biti u skladu sa zakonom te se mora temeljiti na profitabilnosti, što je Carroll stavio u temelje piramide kao zakonsku i ekonomsku odgovornost.

Slika 1 Piramida odgovornosti poduzeća u društvu, Golja

Društveno odgovorno poslovanje važno je za poduzeća, društvo i gospodarstvo. Za poduzeća, društveno odgovorno poslovanje (DOP) i odgovorno poslovno ponašanje (RBC) pružaju važne prednosti u smislu upravljanja rizicima, smanjenju troškova,

pristupa kapitalu, odnosa s kupcima, upravljanja ljudskim resursima, održivosti poslovanja, sposobnosti inoviranja te ostvarivanja profita. Za gospodarstvo Europske Unije, DOP i RBC čine poduzeća održivijima i inovativnijima, što doprinosi održivijem gospodarstvu. S druge strane, za društvo, DOP i RBC nude skup vrijednosti na kojima možemo izgraditi kohezivnije društvo i temeljiti prijelaz na održivi ekonomski sustav (European Commission (2011.) Corporate Social Responsibility).

Poslovanje na društveno odgovoran način pruža mnoge koristi. Među važnijima ističu se mogućnost ostvarenja boljih financijskih rezultata, ostvarenje konkurentske prednosti, veća produktivnost zaposlenika, prihvaćanje poduzeća u zajednici te lakše upravljanje neizvjesnošću i rizikom... Stoga je važno što više razvijati i osvješćivati ovaj tip poslovanja. P. Kotlen i N. Lee u svojem djelu *Corporate social responsibility* navode šest glavnih inicijativa kroz koje se može povećati društvena odgovornost. Prva inicijativa tiče se promocije društvenih ciljeva. U sklopu te inicijative poduzeća pružaju financijska i druga sredstva s ciljem podizanja svijesti o određenom društvenom problemu. Pomažu u prikupljanju sredstava, volontera te drugim potrebnih resursa za što efikasnije širenje svijesti. Često se korporacije služe i marketingom povezanim s određenim društvenim ciljem. Primjerice, doniraju postotak prihoda od prodaje određenog proizvoda u određenu društvenu svrhu. Obavijeste javnost kako će kupnjom određenog proizvoda pridonijeti rješavanju odabranog aktualnog društvenog problema. Druga vrsta marketinga je onaj korporativni. U sklopu ovog tipa marketinga, kompanija obećava podržati kampanju koje će svojim radom utjecati na željenu promjenu u društvenom ponašanju te time pridonijeti javnom dobru. Najtradicionalniji tip korporativnih društvenih inicijativa je korporativna filantropija pri čemu neka korporacija financijski ili na neki drugi poželjan način pomaže odabranom društvenom cilju. Manje česta inicijativa korporacija je poticanje zaposlenika na volonterski rad. Kotlen i Lee spomenuli su i društveno odgovornu praksu gdje kompanija provodi poslovanje na način da potiče i podržava određene društvene ciljeve te tako pozitivno utječe na život zajednice (Kotlen i Lee 2005).

U Hrvatskoj se društveno odgovorno poslovanje počinje primjenjivati nakon 1990. godine (Bartoluci i dr. 2015.). Ipak, ono se krajem 20. st. provodi tek u tragovima zbog političkih zbivanja tog vremena (Bartoluci i dr. 2015.). Najveće dostignuće tog razdoblja bio je osnutak Hrvatskog poslovnog savjeta za održivi razvoj (HR PSOR) (Bartoluci i

dr. 2015.). Prekretnica se događa početkom 21. st. kada se Hrvatska sve više približava europskoj politici te nastoji preslikati njihov model društveno odgovornog poslovanja. Takav je interes 2004. godine doveo do održavanja Prve nacionalne konferencije o DOP-u. Taj je događaj skupio brojne stručnjake koji su postavili temelje hrvatskog DOP-a. (Bartoluci i dr. 2015.).

DOP je u Hrvatskoj započeo prvotno s praksom zaštite okoliša, a potom se proširio na brigu o lokalnoj zajednici te ljudskim resursima (Bartoluci i dr. 2015.). DOP se u Hrvatskoj sve više ističe na nacionalnoj, ali i na europskoj razini. Korporacije se rangiraju prema usvojenosti i provođenju DOP-a te se čak i dijele nagrade kompanijama koje ga provode najuspješnije (Bartoluci i dr. 2015.). Ipak, nedostatak političkih regulativa i sankcija onemogućava rast i razvoj DOP-a u Hrvatskoj (Bartoluci i dr. 2015.). Danas DOP najbolje provode sami građani raznim građanskim inicijativama kroz koje se bore za vlastitu lokalnu jedinicu želeći je ekološki očuvati te unaprijediti uvjete života (Bartoluci i dr. 2015.). Najveći problem DOP-u u Hrvatskoj predstavlja poslovni sektor koji najviše šteti i okolišu i društvu te se on sada nastoji regulirati (Bartoluci i dr. 2015.).

1.2. Dosadašnja istraživanja DOP-a u Republici Hrvatskoj
Društveno odgovorna praksa u Hrvatskoj je relativno novo područje, stoga ne čudi da nisu provedena mnogobrojna istraživanja tog područja. Najveće je istraživanje proveo UNDP 2007. godine pod nazivom *Accelerating CSR practices in the new EU member states and candidate countries as a vehicle for harmonization, competitiveness, and social cohesion in the EU* (UVOD). Sljedeće veće istraživanje provedeno je na hrvatskim građanima putem anketa. Građani su izjavili kako potrošači nemaju dovoljno razvijenu svijest o DOP-u, kako kompanije nisu dovoljno motivirane za njegovo provođenje te da bi potrošači svakako poduprli kompanije koje provode (Bartoluci i dr. 2015.). Spomenimo i posljednje veće istraživanje koje je provedeno kroz razdoblje od 7 godina prilikom čega su anketirali poduzeća na temu primjene DOP-a. Zaključeno je kako poduzeća ne pokazuju veći interes u odnosu na ranije godine, već da interes stagnira (Bartoluci i dr. 2015.). Ipak, dokazano je kako poduzeća koja provode DOP imaju veći poslovni uspjeh, što nikako nije zanemarivo otkriće (Bartoluci i dr. 2015.). Razlog stagnacije može se opravdati recesijom koja je u Hrvatskoj prisutna već poprilično dugo razdoblje te stečaj većih kompanija (500 kompanija aktivnih 2008. smanjilo se na samo 250 aktivnih u 2013. godini) (UVOD).

1.3. Trenutno stanje DOP-a u Hrvatskoj

Društveno odgovorno poslovanje nema cjelovit vladin dokument kojim bi se uređivali i propisivali zakonu. Međutim, postoje brojni zakoni koji se odnose na DOP. Neki od njih su zakon za zaštitu okoliša, zakon o sigurnosti na radu, javna nabava i dr. (Bartoluci i dr. 2015.). Istražujući zakone i odredbe, jasno je kako nije problem samo u nepostojanju dokumenta o DOP-u u cjelovitosti, već i činjenica kako se i zakoni koji postoje ne provjeravaju niti se sankcionira njihovo kršenje, što svakako obeshrabruje i/li ne potiče na njihovo aktivno primjenjivanje (Bartoluci i dr. 2015.). Postoje mehanizmi koji bi to trebali korigirati. Jedan od tih mehanizama je Sustav javne nabave koji omogućuje da se od javnih naručitelja zatraži dokaz o provedenim mjerama zaštite okoliša (Bartoluci i dr. 2015.). Zakoni koji se tiču zaštite okoliša te održivog gospodarenja otpadom također su mehanizmi kojima se nastoji promovirati DOP. Ipak, predložene mjere su komplicirane i skupe te time i neprivlačne brojnim poslodavcima (Bartoluci i dr. 2015.). DOP se promovira i poreznom olakšicom za poslodavce koji organiziraju i provedu neki oblik unaprjeđenja društvenog dobra (Bartoluci i dr. 2015.).

Hrvatski stručnjaci sudjeluju na brojnim međunarodnim konferencijama koje se bave temama DOP-a. Ideje i probleme koji se ističu na konvencijama, stručnjaci pokušavaju proširiti i riješiti brojnim planovima, kao što je Akcijski plan koji se donosi na razdoblje od 5 godina s ciljem ispunjenja ciljeva Strategije OR-a Republike Hrvatske. Taj plan treba propisati načine na kojima bi se pozitivno utjecalo na klimatske promjene, povećala energetska učinkovitost, povećala potražnja obnovljivih izvora energije (Bartoluci i dr. 2015.). Plan je donesen, no prema literaturi, trenutno nije primjenjiv u praksi (Bartoluci i dr. 2015.). DOP je bio i tema presjedanja Hrvatske gospodarske komore koja je donijela *Strateške smjernice za DOP Republike Hrvatske*. Dokument je napisan 2012. godine, no Vlada ga još nije usvojila (Bartoluci i dr. 2015.).

1.4. Poticanje DOP-a u Hrvatskoj

Spomenuto je kako postoje brojni dokumenti koji se tiču društveno odgovornog poslovanja, a koji se manje ili više uspješno provode. Razlog neprovođenja je nerazumijevanje dokumenata, nepraktičnost, pa čak i financijski gubitak u nekim slučajevima. Ipak, u Hrvatskoj neprestano djeluju brojne organizacije koje promoviraju i mijenjaju DOP čineći da ne samo prihvatljivim, već jedinim etičkim izborom za buduće poslovanje. Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj (HR PSOR) jedan je on najvećih hrvatskim promotora DOP-a (Bartoluci i dr. 2015.). On često ulazi u suradnju s mnogim

udrugama u svrhu promicanja i unaprjeđenja DOP-a. Neki od često spominjanih partnera su: Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska udruga poslodavaca, Hrvatska udruga banaka i dr. (Bartoluci i dr. 2015.). Organizirane su i neprofitabilne organizacije koje potiču DOP. Neke od većih su *Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj (HR PSOR)*, *Zajednica za DOP Hrvatske gospodarske komore*, *Global Compact Hrvatske*. (Bartoluci i dr. 2015.). Također se nude i brojne nagrade te pozitivne promocije poslovnica koje posluju na načelima DOP-a. Stoga, unatoč spomenutim nedostacima, jasno je kako postoji određeni interes koji bi u bliskoj budućnosti mogao rezultirati naglim razvojem DOP-a.

2. Predmet i cilj istraživanja

Društveno odgovorno poslovanje u Hrvatskoj nije na zavidnoj razini, no ipak provode se brojni projekti sa svrhom unaprjeđenja statusa koji DOP trenutačno zauzima. Budući da je centar djelovanja DOP-a zaštita prirodnih resursa, u ovome radu osvrnut ćemo se na jedan od najvažnijih prirodnih resursa u Hrvatskoj, a to su hrvatske šume. Anić će šumu definirao kao „šumsko tlo koje je suvislo obraslo šumskim drvećem, grmljem i prizemnim biljem, na kojem se trajno proizvodi drvna tvar i općekorisna dobra, a između biocenoze i staništa vladaju uravnoteženi odnosi“ (Anić 2021). Kako bi se očuvali uravnoteženi odnosi, potrebno je društveno odgovorno poslovanje koje će biti održivo ne samo financijski, već društveno i ekološki. U Republici Hrvatskoj (RH) na godišnjoj se razini provode brojni projekti i radionice sa svrhom podizanja društvene svijesti o važnosti dugotrajno održivog gospodarenja šumskim dobrima te očuvanju ekosustava. Projekti i radionice provode se u svim županijama, te obuhvaćaju sve društvene slojeve (od vrtičke djece do odraslih građana). Projekti se najčešće provode u suradnji sa šumarskim stručnjacima budući da se radi o zanimanju čija je primarna svrha očuvanje i gospodarenje šumama. Naime, Anić šumarstvo definira kao „znanje, struka i umijeće gospodarenja i očuvanja šuma, šumskog staništa te cjelokupnom šumskog ekosustava, za trajnu dobrobit društva, okoliša i gospodarstva“ (Anić, 2021), što nije daleko od definicije DOP-a. Nadalje, u svojoj definiciji, Anić naglasak stavlja na *potrajnosti* koja se može ostvariti samo ako se šumama gospodari na društveno odgovoran način.

Šumsko gospodarska osnova Republike Hrvatske navodi ukupnu površinu šumskih zemljišta u RH od 2 759 039 ha (49% površine RH), a šumama je obraslo 2 492 676 ha. Najveće obrasle šumske površine (2 418 414 ha, odnosno 97%) pripadaju šume

visokog stupnja prirodnosti (Anić 2021). Iz ovoga se može zaključiti da RH ima veliku šumovitost prirodnim šumama te je to činim jednom od rijetkih zemalja Europe.

Cilj ovoga rada je prikazati zastupljenost i utjecaj DOP-a u šumarstvu RH te uključene aktore. Radi lakšeg prikaza rezultata korištena je NUTS 2 podjela koja Hrvatsku dijeli na četiri regije: Sjeverna Hrvatska, Panonska Hrvatska, Grad Zagreb i Jadranska Hrvatska. Svrha je prikazati koje su regije aktivnije u provođenju DOP-a te na taj način i relativno uspješnije u širenju i podizanju svijesti. Također, vidjet ćemo i u kojim je regijama potrebno više projekata.

3. Metode istraživanja

Za izradu ovoga rada korišteno je kvalitativno istraživanje, odnosno pretraživanje internetskih članaka, knjiga, udžbenika, časopisa i portala. Brojčani rezultati prikazani u središnjem dijelu ovoga rada preuzeti su sa službenih stranica različitih odgojno obrazovnih ustanova te raznih poslovnih objekata. Izvori s kojih su preuzeti podaci mogu se pronaći na kraju rada u literaturi. Istraživanje je provedeno induktivnim putem krenuvši od proučavanjem rada svake županije, potom regije, te su na kraju podaci uspoređeni na nacionalnoj razini. Radi preglednosti, podatke su podijeljeni u 4 regije. Poslovnice koje djeluju na području cijele Hrvatske stavljene su u zasebnu kategoriju. Podatci su raslojeni i prema vrsti djelatnosti, lokaciji, nazivu i nositelju projekta. Podaci obuhvaćaju razdoblje od jednog desetljeća, razdoblje od 2014.-2024. Podatci su prikazani tablično i grafički.

4. Rezultati

Istraživan je DOP na razini Hrvatske. Istraživanje se temeljilo na provedenim projektima i radionicama koje promoviraju načela društveno odgovornog poslovanja i/li promiču svijest o njegovoj važnosti. U pitanju su brojni projekti, no nije ista učestalost njihova provođenja. U daljnjim poglavljima popisan i opisan je rad na DOP-u u pojedinim regijama Hrvatske. Započinje s panonskom koja je najbogatija ovim projektima, nakon čega slijede jadranska i sjeverna Hrvatska te grad Zagreb.

4.1. Panonska Hrvatska

Panonska Hrvatska obuhvaća teritorijalno područje omeđeno rijekama Savom, Dravom, Sutlom, Kupom i Požeškim gorjem. Obuhvaća osam županija: Bjelovarsko-bilogorska, Virovitičko-podravska, Požeško-slavonska, Brodsko-posavska, Osječko-baranjska, Vukovarsko-srijemska, Karlovačka, Sisačko-moslavačka. U ovoj je regiji

DOP proveden kroz 72 projekata. Najzastupljeniji projekt bio je *Zasadi drvo, ne budi panj*. Ovaj projekt je 2019. godine pokrenula Varaždinka Mateja-Angelina Kramar putem Facebook portala te se od tada svake godine organiziraju razne akcije s ciljem nadopune urbanih sredina s novim stablima te uređenje školskih i vrtićkim dvorišta. Ovaj projekt ubrzo je postao jedan od prvih i vodećih udruga za organizaciju i sadnju stabala u Hrvatskoj. Važan je i zbog činjenice što aktivira najmlađe članove društva koji tu svijest prenose roditeljima, te koji će i sami odrasti u ljude čija će svakodnevica biti provođenje DOP-a.

Sljedeći projekt prema broju provedenosti je *Škola u šumi, šuma u školi*. Ovaj projekt pokrenule su Hrvatske šume za predškolsku i školsku djecu. Cilj ovoga projekta je da se kroz razna predavanja i radionice, vođene stručnim osobljem iz Hrvatskih šuma (HŠ), educira djecu o važnosti šuma te o njezinom očuvanju i zaštiti. Kao i u prethodno spomenutoj akciji, i ovaj projekt nastoji educirati djecu o zaštiti i očuvanju šuma kroz razne radionice i predavanja pod vodstvom stručnog osoblja iz Hrvatskih šuma. Ova akcija dokazala se kao vrlo privlačna i popularna među djecom jer im omogućuje da na konkretnim primjerima uče na koji način čuvati i koristiti prirodne resurse.

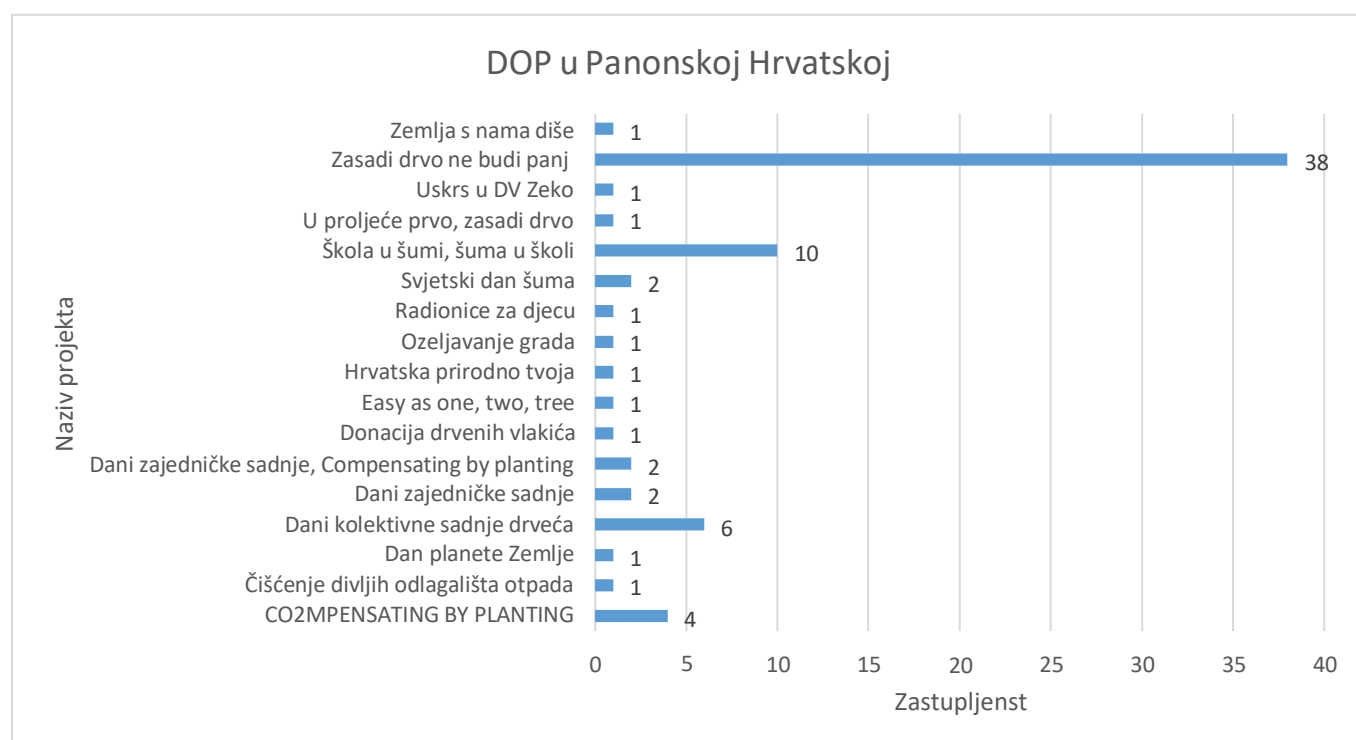
Dani kolektivne sadnje drveća je projekt koji se našao na trećem mjestu prema zastupljenosti. Ovaj projekt zapravo je građanska inicijativa i ona se provodi i organizira na nacionalnoj, županijskoj i lokalnoj razini. Cilj je kroz tri dana posaditi što više stabala. Projekt se provodi na razini Hrvatske jedanput godišnje. Ova inicijativa potvrđuje ranija istraživanja koja ističu kako u Hrvatskoj najviše inicijativa dolazi od samih građana koji nastoje zaštititi i unaprijediti uvjete u zajednici u kojoj žive.

Projekt *CO₂mpensating by planting* sadnjom sadnica smanjuje emisije CO₂ i poboljšava kvalitetu života. Ovaj program objedinjuje oko 8 000 volontera, 16 gradova i općina, te je zasađeno oko 150 000 stabala diljem Hrvatske. Ovaj projekt važan je s ekološke, no osobito s društvene strane jer objedinjuje i povezuje građane na nacionalnoj razini.

Ostali projekti su znatno manje zastupljeni, proveli su se svega jedan ili dva puta. Primjerice, akcija *Čišćenje divljih odlagališta* provela se jedanput u sklopu projekta *Zelena čistka* s ciljem uklanjanja otpada iz okoliša. Na dan kada se obilježavaju *Dan planeta Zemlje* (22.travnja) i *Svjetski dan šuma* (21. ožujka) u cijeloj Hrvatskoj provode se razne radionice s ciljem edukacije i širenja svijesti o važnosti i očuvanju šuma,

odnosno cijelog planeta Zemlje. *Easy as one, two, tree* je naziv projekta kojeg je osmislio lanac hotela *Valamar*. Oni omogućuju svojim gostima da doniraju sredstva za sadnju stabla, a kako bi se broj stabala povećao, za svako donirano stablo, Valamar donira još jedno. *Donacija drvenih vlakića* je aktivnost kroz koju su Hrvatske šume proširile svijest o ekološki prihvatljivim igračkama. Nastojali su potaknuti učenike da zamijene plastične i gumene igračke drvenima te tako smanje zagađenje. *Hrvatska prirodno tvoja* je projekt koji je pokrenula Hrvatska turistička zajednica s ciljem sadnje stabala na turističkim destinacijama radi smanjenja ugljikova otiska koji je nastao turističkom aktivnosti. *U proljeće prvo zasadi drvo* je projekt koji je također pod vodstvom Hrvatskih šuma te je i ovdje cilj projekta sadnja sadnica i edukacija. *Zemlja s nama diše* je projekt kojeg provode Hrvatske šume u suradnji s vukovarskim ekovrtićem, a cilj im je urediti dvorište vrtića i učiniti ga zelenijim. U projektu *Ozeljavanje grada* građani su se udružili i pomogli pri revitalizaciji grada urbanih zelenih površina grada Vukovara. Cilj projekta *Radionice za djecu* je edukacija djece o važnosti i zaštiti šumskih ekosustava. Nadalje, u vrtiću u Podravskoj Slatini Uskrs su obilježili sadnjom raznih sadnica u školskom dvorištu.

Spomenuti projekti i radionice već svojim naslovima nastoje emocionalno djelovati na građane, potaknuti ih na razmišljanje i aktivirati ih za društveno odgovorno poslovanje, ali i usvajanje pozitivnih ekoloških i društvenih obrazaca ponašanja.

Slika 2 prikazuje učestalost provođenja spomenutih DOP akcija i projekata u Panonskoj Hrvatskoj. Iz priloženog vidimo da je projekt *Zasadi stablo, ne budi panj* proveden najviše puta, čak 38 puta. *Škola u šumi, šuma u školi* je provedena u 10 navrata, *Dani kolektivne sadnje drveća* 6 puta *CO₂mpensating by planting* 4 puta, dok su ostali projekti provedeni jednom ili dva puta.

Nosioci projekata nisu samo šumarski djelatnici, već su uključene brojne djelatnosti (tablica 1). Najviše se ističe odgojno obrazovna djelatnost (38 puta), što se moglo i očekivati budući da su obrazovne ustanove specijalizirane za edukaciju i odgajanje društva. One su bile nosioci projekata kao što su *Škola u šumi, šuma u školi; Zasadi drvo, ne budi panj...*

Na drugom i trećem mjestu, sa značajno manjim brojkama, našle su se nevladine organizacije, te razne djelatnosti u šumarstvu. U ovoj kategoriji najčešći nosioci projekata i radionica uglavnom su bili građani, šumoborci (nevladine organizacije) i Hrvatske šume. Građani su, uglavnom u suradnji sa Hrvatskim šumama, provodili projekte kao što su *Ozeljavanje grada, Dani zajedničke sadnje, Dani kolektive sadnje drveća..* Ovaj podatak ponovno potvrđuje prijašnja istraživanja kako je DOP u Hrvatskoj najzastupljeniji u redovima građanskih inicijativa. Ostali nosioci projekata, koji su u manjem broju provodili DOP kroz projekte, su INA, Komunalac d.o.o., Valamar, Toyota Croatia i dr.

Panonska Hrvatska	
Djelatnost nosioca projekta:	Broj ponavljanja djelatnosti:
Djelatnost ostalih članskih organizacija	1
Djelatnosti knjižnica i arhiva	1
Edukacija	1
Javna uprava	1
Nevladina organizacija	9
Obrt za proizvodnju sadnog materijala	1
Odgojno obrazovna ustanova	38
Ostale sportske djelatnosti	1
Poslovi policije i primjena policijskih ovlasti	1
Proizvodnja rafiniranih naftnih proizvoda	1
Promocija i razvoj turizma	3
Savjetovanje u vezi s poslovanjem i ostalim upravljanjem	1
Skupljanje neopasnog otpada	4
Trgovina automobilima i motornim vozilima lake kategorije	1
Ugostiteljstvo i turizam	1
Uzgoj šuma i ostale djelatnosti u šumarstvu	7

Tablica 1 Djelatnosti prema nosiocu projekta u Panonskoj Hrvatskoj

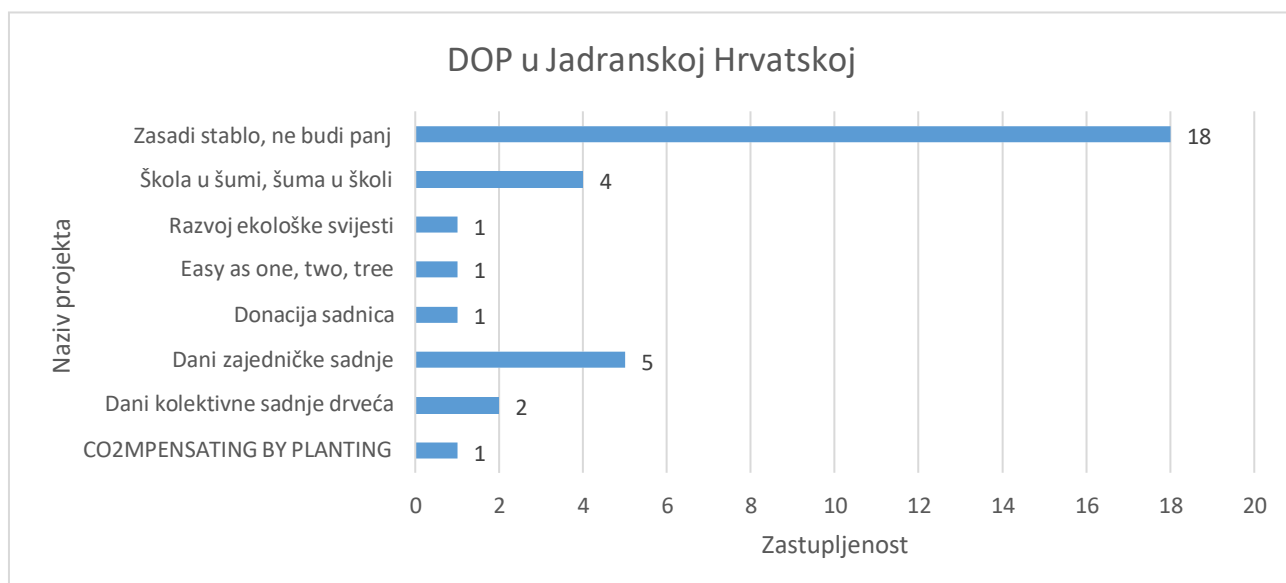
Na početku spomenuli smo da se Panonska Hrvatska sastoji od brojnih županija. Društveno odgovorno poslovanje ne provodi se u svim županijama podjednako (tablica 2). Najviše projekata provela je Sisačko-moslavačka županija (16 projekata), a na drugom mjestu se nalaze Karlovačka i Osječko-baranjska županija (13 projekata). Ostale županije provele su manje projekata. Razlog manje zastupljenosti DOP-a u nekim županijama svakako je taj to su one ekonomski manje razvijenije.

Panonska Hrvatska	
Županija:	Broj provedenih projekata:
Požeško - slavonska	2
Brodsko - posavska	3
Karlovačka	13
Osječko - baranjska	13
Bjelovarsko - bilogorska	9
Sisačko - moslavačka	16
Virovitičko - podravska	8

Tablica 2 Broj provedenih projekata prema županijama u Panonskoj Hrvatskoj

4.2. Jadranska Hrvatska

Jadranska Hrvatska obuhvaća teritorij Istre, Kvarnera i južnu Hrvatsku. Obuhvaća sedam županija: Primorsko-goranska, Ličko-senjska, Zadarska, Šibensko-kninska, Splitsko-dalmatinska, Istarska i Dubrovačko-neretvanska županija. U ovoj je regiji društveno odgovorno poslovanje provedeno kroz 33 projekta. Prema učestalosti provedbe, projekt *Zasadi drvo ne budi panj* (18 puta proveden) ponovno se našao na prvome mjestu. Na drugom mjestu je projekt *Dani zajedničke sadnje* (5 puta), na trećem mjestu nalazi se *Škola u šumi, šuma u školi* (4 puta). Ostali projekti: *CO₂mpensating by planting*, *Dani kolektivne sadnje drveća*, *Easy as one, two, tree*, provedeni su samo jedanput ili dvaput. Projekti koje smo naveli u Panonskoj Hrvatskog provedeni su i u Jadranskoj regiji. Dodatni projekt koji nije proveden u Panonskoj Hrvatskoj je *Donacija sadnica* kojeg provode HŠ. Oni su u sklopu tog projekta osnovnoj školi na Rabu donirali sadnice kako bi na taj način obogatili školsko dvorište novim sadnicama. U sadnji i uređivanju sudjelovali su učenici. Drugi sličan projekt je *Razvoj ekološke svijesti* kojeg provodi osnovna škola u Čabru s ciljem da uredi dvoje školsko dvorište novim sadnicama i na taj način da pridonesu očuvanju prirode. Ovakav projekt uljepšava boravak u školi, no i educira učenike o načinima sadnje, te brizi o okolišu.

Slika 3 DOP u Jadranskoj Hrvatskoj

Slika 3 prikazuje graf raspodjele 33 provedena projekta prema nazivu i brojnosti. Navedeni projekti nisu ravnomjerno raspoređeni po županijama koje pripadaju ovoj regiji. Najveći broj projekata provela je Primorsko-goranska županija (10 projekata). Drugo mjesto po učestalosti provedenih projekata dijele Zadarska i Ličko-senjska županija (8 projekata). Najmanje projekata provela je Šibensko-kninska županija, dok je Splitsko-dalmatinska na pretposljednem mjestu (4 projekta).

Jadranska Hrvatska	
Županija:	Broj provedenih projekata:
Zadarska	8
Šibensko - kninska	2
Splitsko - dalmatinska	4
Ličko - senjska	8
Primorsko - goranska	10

Tablica 3 Broj provedenih projekata prema županijama u Jadranskoj Hrvatskoj

Većinski nosioci projekata ponovno su bile škole, stoga je jasno da je i ovdje najzastupljenija djelatnost odgojno-obrazovna (19 aktera). Na drugom mjestu zastupljenosti su nevladine organizacije (ponovno većinom građanske inicijative) (4 aktera), dok je na trećem uzgoj šuma i ostale djelatnosti u šumarstvu (3 aktera).

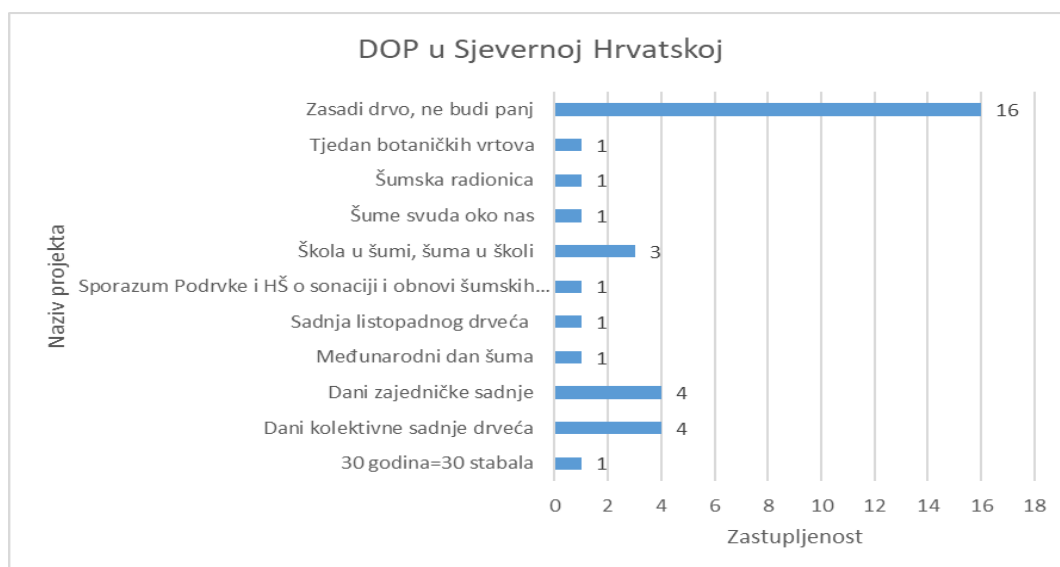
U ovoj regiji uključili su se neki novi aktori kao što je firma *Cemex* koja se bavi proizvodnjom cementa. Cilj ove firme bio je pripomoći revitalizaciji urbanih zelenih površina. S istim ciljem se priključio i *Jysk*, već spomenuti *Valamar* te *Rotary club*. Uključivanje DOP-a u poslovanje povećalo je simpatiju javnosti prema spomenutim poslovnica, no i produbilo povjerenje što se i odražava u kontekstu potrošačkog društva.

Jadranska Hrvatska	
Djelatnost nosioca projekta:	Broj ponavljanja djelatnosti:
Djelatnost glazbenih i srodnih škola izvan redovitog školskog sustava	1
Dobrovoljna, nepolitička, samostalna DO/ Uzgoj šuma i ostale djelatnosti u šumarstvu	1
Nevladina organizacija	4
Odgojno obrazovna ustanova	19
Promocija i razvoj turizma	1
Razvoj poznanstva kao prilike za službu	1
Trgovina na malo namještajem, opremom za rasvjetu i ost. pr. za kućanstvo u spec. prodav.	1
Ugostiteljstvo i turizam	1
Uzgoj šuma i ostale djelatnosti u šumarstvu	3
Proizvodnja cementa	1

Tablica 4 Djelatnosti prema nosiocu projekta u Jadranskoj Hrvatskoj

4.3. Sjeverna Hrvatska

Sjeverna Hrvatska obuhvaća najsjeverniji dio RH. U ovaj teritorij spadaju četiri županije, a to su Varaždinska, Međimurska, Koprivničko-križevačka i Krapinsko-zagorska županija. Sjeverna Hrvatska provela je DOP kroz 34 projekta. Kao i u prethodnim regijama najveći broj projekata bio je vezan uz projekt *Zasadi drvo, ne budi panj* (16 puta), na drugom mjestu društveno odgovorno poslovanje provedeno je kroz projekte *Dani zajedničke sadnje* i *Dani kolektivne sadnje* (4 puta). Na trećem mjestu je projekt *Škola u šumi, šuma u školi* (3 puta). Ostali projekti proveli su se jednom. *Tjedan botaničkih vrtova* projekt je kojeg je provela osnovna škola u Zaboku s ciljem edukacije svojih učenika. *Šume svuda oko nas* je projekt kojeg provodi OŠ u Oroslavlju također s ciljem edukacije učenika. Također, jedan od projekata je i sporazum Podravke i HŠ o sanaciji i obnovi šumskih područja u Sokolovcu. Sadnja Listopadnog drveća je projekt kojeg provodi dječji vrtić u Zlataru s ciljem uređenjem dječjeg dvorišta. Tvrтка *Fanon d.o.o.* koja proizvodi stočnu hranu, provodi projekt pod nazivom *30 godina = 30 stabala*. Radi 30 godina postojanja tvrtka je zasadila 30 sadnica diljem općine Petrijanec te na taj način proširila svijest o očuvanju okoliša i pripomogla pri revitalizaciji urbanih zelenih površina.

Slika 4 DOP u Sjevernoj Hrvatskoj

Najveći broj projekata proveden je u varaždinskoj županiji (14 projekata). Na drugom mjestu je Krapinsko-zagorska županija (13 projekata), a na trećem Koprivničko-križevačka županija (7 projekata)

Sjeverna Hrvatska	
Županija:	Broj provedenih projekata:
Krapinsko - zagorska	13
Varaždinska	14
Koprivničko - križevačka	7

Tablica 5 Broj provedenih projekata prema županijama u Sjevernoj Hrvatskoj

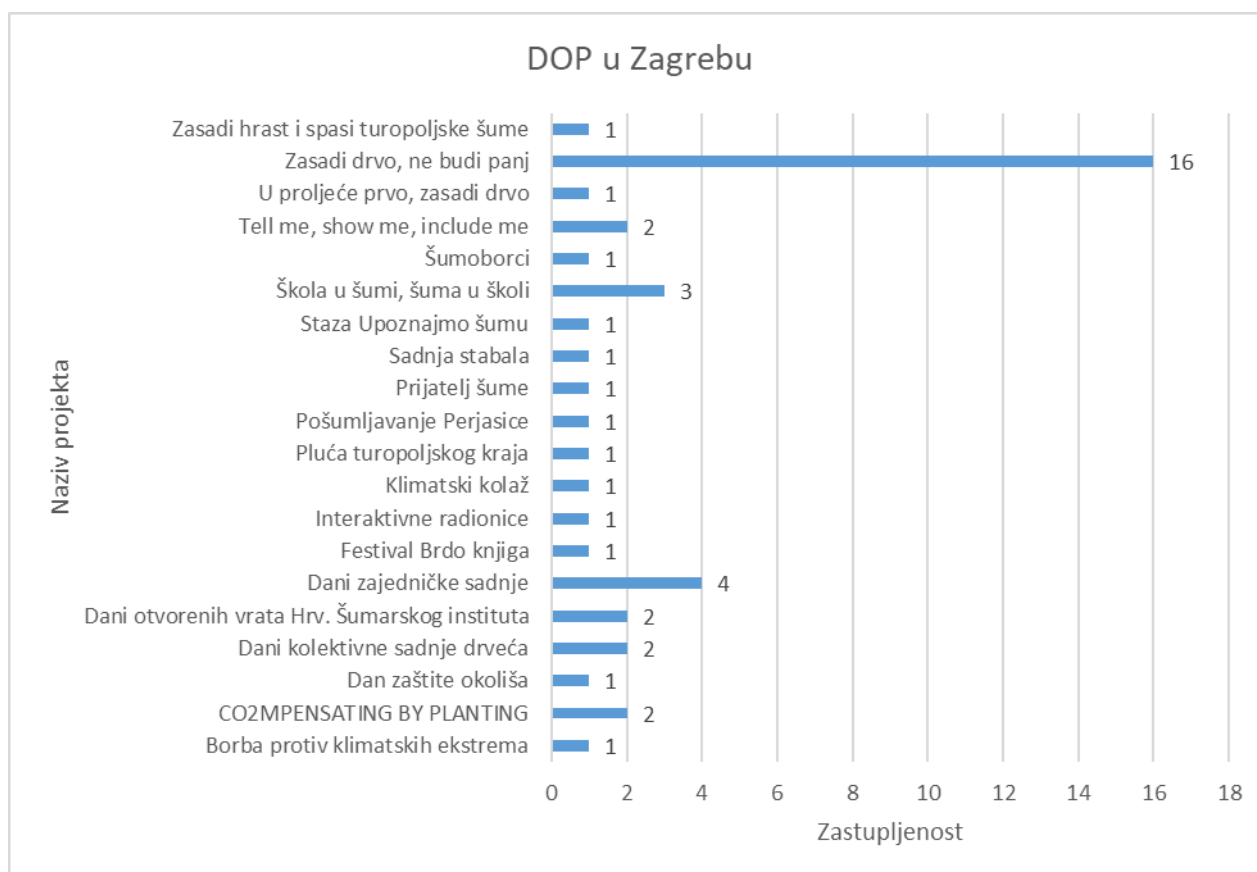
Većina nosioca projekata bavi se odgojno obrazovnom djelatnošću (18 aktera). Na drugom mjestu djelatnosti nalaze se nevladine organizacije (8 aktera) koje su uglavnom vezane uz projekte *Međunarodni dan šuma*, *Dani kolektivne sadnje drveća*, *Dani zajedničke sadnje drveća*. Sami nazivi projekata upućuju na aktivno uključivanje građana u projekte te širenje načela DOP-a. Na trećem mjestu su HŠ koje obavljaju djelatnost uzgoja šuma i ostale djelatnosti u šumarstvu. KUD Prigorec je podržao projekt *Zasadi drvo, ne budi panj*, a planinarsko društvo Ivanec (koji obavlja djelatnost dobrovoljnog, samostalnog i izvanstranačkog udruženja građana i planinara), priključilo se akciji *Dani kolektivne sadnje*.

Sjeverna Hrvatska	
Djelatnost	Broj ponavljanja djelatnosti:
Djelatnost ostalih članskih organizacija	2
Dobrovoljno, samostalno i izvanstranačko udruženje građana i planinara	1
Kulturno umjetničko društvo	1
Nevladina organizacija	8
Odgojno obrazovna ustanova	18
Proizvodnja pripremljene stočne hrane	1
Uzgoj šuma i ostale djelatnosti u šumarstvu	3

Tablica 6 Djelatnosti prema nosiocu projekta u Sjevernoj Hrvatskoj

4.4. Grad Zagreb

Grad Zagreb zasebna je regija koja obuhvaća teritorij samo jedne županije, Zagrebačke. Unutar ove županije DOP se provodio kroz 44 projekta. Projekt *Zasadi drvo, ne budi panj* proveden je 16 puta. Projekt *Dani zajedničke sadnje* proveden je 4 puta, *Škola u šumi, šuma u školi* proveden je 3 puta, dok su ostali projekti provedeni u 1-2 navrata. *Zasadi hrast i spasi turopoljske šume* projekt je pod vodstvom građana Turopolja kojima je cilj saditi sadnice hrasta i na taj način obnoviti turopoljske šume. *Pluća turopoljskog kraja* još je jedan projekt koji također želi obnoviti turopoljske šume. *Festival Brdo knjiga* projekt je kojeg provode HŠ u Samoboru s ciljem edukacije građana i ostalih posjetioca ovog projekta. *Staza upoznajmo šumu* projekt je kojeg provodi Zeleni prsten. Zeleni prsten obavlja djelatnost zaštite, održavanja i promicanje zaštićenih područja. *Pošumljavanje Perjasice* projekt je kojeg provodi gimnazija u Velikoj gorici kojoj je cilj pošumiti Perjasicu. *Prijatelj šume* projekt je kojeg provodi Turopoljska udruga skauta TUR, s ciljem edukacije i sadnje sadnica na području Turopoljskog luga. *Klimatski kolaž* projekt je kojeg provodi obrazovna ustanova u Zagrebu s ciljem edukacije svojih učenika. Težište projekata u ovoj regiji svakako je na očuvanju turopoljskih šuma te na edukaciju i odgoju mlad u svrhu bolje ekološke budućnosti.

Slika 5 DOP u gradu Zagrebu

Kao i u prethodnim slučajevima većina nosioca projekata obavljaju obrazovno odgojnu djelatnost (20 aktera), na drugom mjestu su nevladine organizacije (9 aktera) te su ostale zastupljene u manjem broju.

Grad Zagreb	
Djelatnost	Broj ponavljanja djelatnosti:
Zaštita, održavanje i promicanje spomenika parkovne arhitekture park Maksimir	1
Djelatnost ostalih članskih organizacija	3
Nevladina organizacija	9
Odgojno obrazovna ustanova	20
Skupljanje neopasnog otpada	2
Uzgoj šuma i ostale djelatnosti u šumarstvu	5
Zaštita, održavanje i promicanje zaštićenih područja	2
Znanstveno istraživanje u području biotehničkih znanosti u polju šumarstvo i hortikultura	2

Tablica 7 Djelatnosti prema nosiocu projekta u gradu Zagrebu

4.5. DOP pojedinih kompanija

Osim projekata na regionalnim razinama, postoje kompanije koje provode DOP kao politiku svog poslovanja na razini Hrvatske. Jedna od takvih je *McDonalds*. Ona DOP

provodi na način da koristi ambalažu iz obnovljivih ili certificiranih izvora bez krčenja šuma, zamjenjuju jednokratnu plastiku i time smanjuju količine plastike oko 50 tona godišnje, iskorišteno jestivo ulje pretvaraju u biodizel, kišnicu koriste za zalijevanje površina i kao tehničku vodu te odvajaju otpad. Ova praksa potvrđuje kako poduzeća stranih vlasnika lakše i učestalije provode politiku DOP-a budući da je ona znatno zastupljenija u ostalim europskim zemljama.

Dukat je primjer hrvatske poslovnice koja surađuje s HŠ na projektu sadjenja sadnica na području RH. Surađuju i na digitalnoj platformi projekta *Volim šume* u edukativne svrhe. Na spomenutoj platformi Dukat je predstavio razne edukativne kvizove o šumama za djecu i odrasle te na taj način širi svijest o DOP-u. Nadalje, on provodi projekt kružnog gospodarstva čime utječe na smanjenje količina CO₂ u atmosferi i sprječava sječu stabala i to do 1 800 stabala godišnje. Dukat već dugi niz godina sudjeluje u *Zelenoj čistki*. Ovaj projekt je dio globalne inicijative *Let's Do It World*, koju vode razni volonteri. Ovim projektom Dukat je pomogao sanaciji divljih odlagališta u Resniku i u naselju Veliko Korenovo.

E.ON provodi energetska tranziciju u Sloveniji i Hrvatskoj te je dio globalne E.ON SE grupe. Ova kompanija provela je akciju u kojoj zasađuju jedno stablo za svaku kupčevu aktivaciju e-računa. Na ovaj način oni smanjuju svoj CO₂ otisak, ali povećavaju svoju ekonomsku dobit na pozitivan način što je i svrha DOP-a.

Dobar primjer DOP-a je i Hrvatska pošta koja je u čast obilježavanja Dana planeta Zemlje koji se obilježava 22. travnja, osmislila marku „Borba protiv klimatskih promjena – posadi drvo!“. Marku je osmislio Marko Mayer s mentoricom Anom-Marijom Poljanec s Arhitekstonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Marka će se tiskati u 25 000 primjeraka ove godine, a motiv koji je otisnut je ruka koja sadi stablo.

DM također provodi DOP na način da su njihovi proizvodi izrađeni od obnovljivih izvora. Primjer su drvene četkice za zube Ebelin koji su napravljene od FSC certificiranog bukovog drva. Također imaju i Pro CLimate proizvode koji su ekološki neutralni. Neutralni su na način da suzbijaju sljedeće ekološke probleme: onečišćenje ozona, emisiju CO₂, eutrofikaciju, kiseljenje tla, fotokemijski smog.

Lidl je poznat po ekološkim projektima u europskom kontekstu, što je uveo i u hrvatsko područje. U suradnji s HGSS-om osmislili su projekt *Čisto podzemlje*. U sklopu projekta, članovi HGSS-a spuštaju se u krško podzemlje te iznose smeće. Cilj projekta

je da očiste i sačuvaju pitku vodu za nove generacije. Također, žele proširiti svijest o nehotičnom zagađivanju hrvatskog podzemlja. Također, u svojim trgovinama nastoje uvesti ekološki prihvatljive proizvode.

HEP je promovirao ekološku mrežu *Natura 2000* na način da je proveo niz mjera kojima se štite ptice od elektrokucije. Na taj način čuva se bioraznolikost ptičje populacije u Hrvatskoj.

NEXE grupa obuhvaća 14 tvrtki na području Republike Hrvatske, Srbije te Bosne i Hercegovine. Uglavnom se bave proizvodnjom građevinskih materijala. NEXE grupa svjesna je zagađenja do kojeg dolazi prilikom klasične proizvodnje, te je poduzela niz mjera za smanjenje i sprječavanje onečišćenja uvodeći razna tehnološka rješenja u svoju proizvodnju.

Spomenuta su brojna poduzeća koja rade na širenju svijesti o društveno odgovornom poslovanju kroz razne projekte, radionice, ali i vlastitim primjerom. Mnogi traže ekološki prihvatljivije proizvode koji će odgovoriti na potrebe tržišta, no koji neće negativno utjecati na okoliš. Takvim poslovanjem stvaraju zdravo društveno okruženje koje se bazira na uzajamnom povjerenju, suradnji, te zajedničkim stremljenjima prema boljim životnim uvjetima.

4.6. Rasprava

Na temelju istraživanja možemo zaključiti da Panonska Hrvatska ima najviše primjera DOP-a i to kroz čak 72 projekta. Moglo se i očekivati da će upravo ova regija biti najuspješnija zato jer obuhvaća najveći broj županija (njih 8), odnosno najveću površinu. Grad Zagreb je drugi po redu prema učestalosti provođenja DOP-a. On je površinski manji od preostalih županija, ali je najrazvijenija regija u RH stoga je njegova visokorangirana pozicija očekivana. U ovoj regiji provedena su 44 projekta. Treća regija po učestalosti provođenja DOP-a je Sjeverna Hrvatska s 34 projekta, dok je na posljednjem mjestu Jadranska Hrvatska s 33 projekta. Unatoč tome što Jadranska Hrvatska pokriva veliku površinu te obuhvaća 7 županija, bilo je za očekivati da će imati najmanju provođenja projekata i akcija budući da obuhvaća razne otoke i područja koja nisu gospodarski razvijena.

Na temelju podataka iz pojedinih regija, napravljen je graf uloge DOP-a na razini RH i tablicu djelatnosti prema nosiocima projekta. U grafu se može uočiti kako je najzastupljenija uloga sadnje sadnica (provedena u 57 navrata), što se moglo i

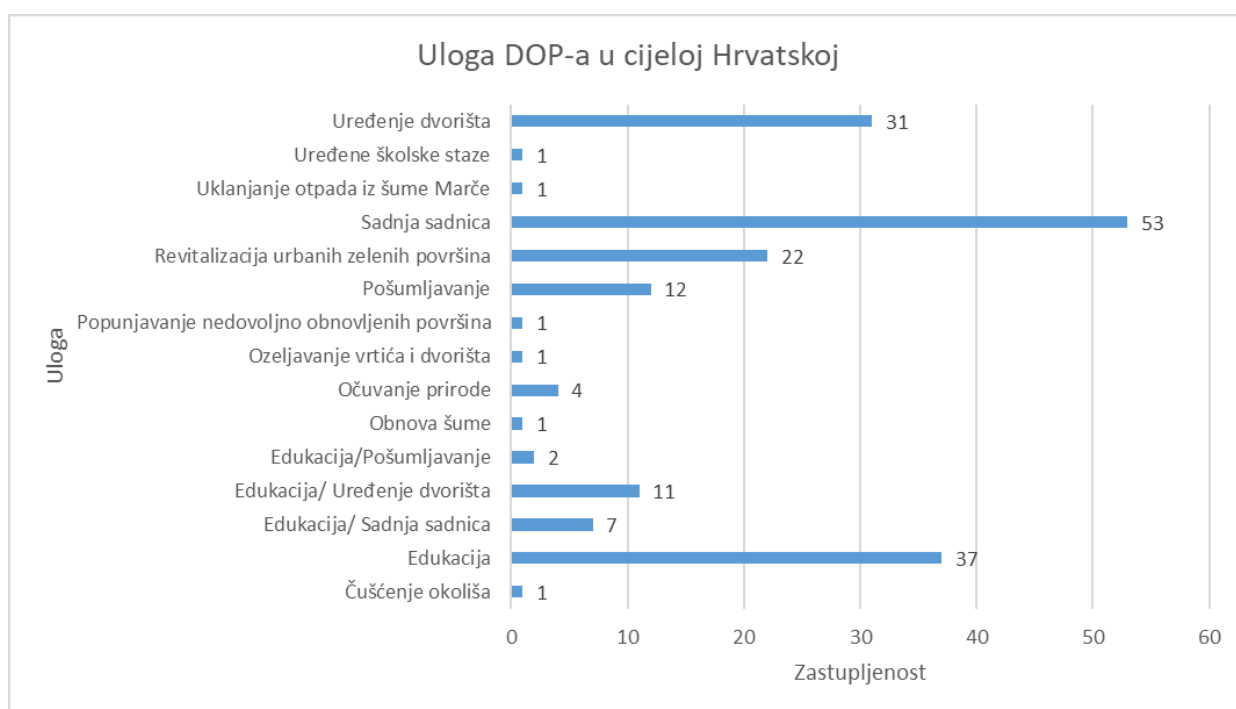
očekivati. Naime, većinski nosioci projekata su sami građani koji brinu za vlastiti okoliš te stoga ne čudi da se njih većina odlučila za sadnju sadnica. U tablici --- možemo zamijetiti kako su na drugom mjestu nosioca projekata nevladine organizacije (30 ponovljenih djelatnosti) u koje također spadaju prethodno spomenuti građani. Na drugom mjestu uloge DOP-a nalazi se edukacija koja je zastupljena 37 puta. Edukacije su većom bile provedene u školama u sklopu edukativne, no i odgojne djelatnosti, a većina nosioca projekata (njih 95) provodi odgojno obrazovnu djelatnost.

Na trećem mjestu uloge DOP-a u RH se nalazi uređenje dvorišta i to većinski školskih dvorišta. Nosioci ovih projekata su obrazovne ustanove, no ovog puta u suradnji s HŠ-om. Hrvatske šume ne surađuju samo sa školama. One su uključene u mnoge projekte čije su uloge uređenje staza, pošumljavanje, obnova šume, revitalizacija urbanog zelenila itd. Hrvatske šume su se prema broju ponavljanja svojih djelatnosti našle na trećem mjestu sa učestalošću od 18 puta. Naziv njihovih djelatnosti je *Uzgoj šuma i ostale djelatnosti u šumarstvu*. HŠ kroz edukacije, donacije sadnica i raznih ostalih aktivnosti, usporedno provode DOP i šire svijest o važnosti šumskog ekosustava.

Osim regionalno izdvojivih projekata, neke poslovнице djeluju na nacionalnoj razini. Jedna od njih je i McDonalds, američka tvrtka koja spada u prehrambenu industriju te je svjetski poznat lanac brze hrane. Potrebno je staviti naglasak na *svjetski lanac* budući da je provođenje DOP-a uređenije i proširenije u svijetu, osobito u Europi. Stoga, lanac poput McDonaldsa već ima DOP asimiliran u poslovanje. Isto vrijedi i za Jysk, danski maloprodajni lanac kojem je DOP također ugrađen u politiku poslovanja. Slična stvar je i s DM-om, austrijskim trgovačkim lancem, ili pak njemačkim trgovačkim lancem Lidl. Navedene poslovнице posluju na međunarodnoj razini zbog čega su od ranijih dana poticane da asimiliraju DOP u temelje poslovanja radi uspješnijeg poslovanja, te stvaranja vjernog kruga potrošača koji svojim kupovinama podržavaju određene društveno-ekološke ciljeve. Hrvatske kompanije manje su uspješne u provođenju DOP-a. Razlozi ovome su već navedeni, no ipak postoje neke kompanije koje se ističu u provođenju DOP-a. Dukat je hrvatska robna marka mliječnih proizvoda te se ističe po provođenju DOP-a, isto kao i Hrvatska elektroprivreda (HEP) te E.ON.

Rezultati dobiveni analizom djelatnosti su i pozitivni i manje pozitivni. Pozitivno je da edukacijska djelatnost zauzima visoko mjesto jer se djecu na taj način od rane mladosti uključuje u razne akcije i projekte u kojima stječu znanja o DOP-u. Djeca to znanje puni entuzijazma odnose svojim domovima, no i usvajaju ekološki pozitivne obrasce

ponašanja koji će ih pratiti kroz život zbog čega možemo očekivati puno aktivniju provedbu DOP-a u budućnosti. Ipak, ne tako pozitivna je činjenica da hrvatske kompanije gotovo da i ne provode DOP. Razlozi tome su mnogostruki. Jedan od razloga koji je naveden još u ranijim istraživanjima je skupoća provedbe DOP-a te izostanak jasnih regulativa. Također, pravila poslovanja koja se indirektno tiču DOP-a a koja bi se zakonski trebala provoditi, često se ne provode bez ikakvih sankcija. Nadalje, mnoga poduzeća nisu ni upoznata s pojmom DOP-a jer se ono ne promovira na dostatnoj razini. Ipak, poslovnice poput Dukata ili HEP-a dokazuju kako će s vremenom DOP ipak postati sve učestaliji oblik poslovanja.

Slika 6 Uloga DOP-a u cijeloj Hrvatskoj

Djelatnost nosioca projekata u cijeloj RH	
Djelatnost nosioca projekta:	Broj ponavljanja djelatnosti
Djelatnost ostalih članskih organizacija	6
Dobrovoljno, samostalno i izvanstranačko udruženje građana i planinara	1
Djelatnosti knjižnica i arhiva	1
Kulturno umjetničko društvo	1
Edukacija	1
Nevladina organizacija	30
Djelatnost glazbenih i srodnih škola izvan redovitog školskog sustava	1
Dobrovoljna, nepolitička, samostalna DO/ Uzgoj šuma i ostale djelatnosti u šumarstvu	1
Odgojno obrazovna ustanova	95
Proizvodnja pripremljene stočne hrane	1
Uzgoj šuma i olstale djelatnosti u šumarstvu	18
Promocija i razvoj turizma	4
Zaštita, održavanje i promicanje spomenika parkovne arhitekture park Maksimir	1
Skupljanje neopasnog otpada	6
Javna uprava	1
Zaštita, održavanje i promicanje zaštićenih područja	2
Obrt za proizvodnju sadnog materijala	1
Ostale sportske djelatnosti	1
Poslovi policije i primjena policijskih ovlasti	1
Proizvodnja rafiniranih naftnih proizvoda	1
Savjetovanje u vezi s poslovanjem i ostalim upravljanjem	1
Trgovina automobilima i motornim vozilima lake kategorije	1
Ugostiteljstvo i turizam	2
Znanstveno istraživanje u području biotehničkih znanosti u polju šumarstvo i hortikultura	2
Razvoj poznanstva kao prilike za službu	1
Trgovina na malo namještajem, opremom za rasvjetu i ost. pr. za kućanstvo u spec. prodav.	1
Proizvodnja cementa	1
Restorani i objekti za pripremu i usluživanje hrane	5
Djelatnost mliječara i proizvođača sira	3
Djelatnosti pružanja univerzalnih poštanskih usluga	1
Trgovina na malo kozmetičkim i toaletnim proizvodima u specijaliziranim prodavaonicama	2
Trgovina na malo u nespecijaliziranim prodavaonicama pretežno hranom, pićima i duhan	2
Trgovina na malo namještajem, opremom za rasvjetu i ost. pr. za kućanstvo u spec. prodav.	1
Djelatnosti proizvodnje električne energije i proizvodnje toplinske energije za centralne toplinske sustave gradova Zagreba, Osijeka i Siska	1

Tablica 8 Djelatnosti prema nosiocu projekta u cijeloj Hrvatskoj

5. Zaključak

Društveno odgovorno poslovanje u sektoru šumarstva nije na zavidnoj razini. Naime, na razini Republike Hrvatske provedeno je okvirno 179 projekata u razdoblju od 10 godina, nosioci projekata su uglavnom isti (edukacijski stručnjaci i građani) te je slaba raznovrsnost projekata. Takvo stanje je očekivano s obzirom na recesijsko razdoblje, te činjenicu da je Hrvatska zemlja u razvoju. Pohvalna je činjenica da većina nosioca projekata su sami građani koji nastoje očuvati ekosustav svoje lokalne zajednice te će se zbog toga tim projektima s vremenom sve više uključivati i različite poslovne s namjerom stvaranja kruga vjernih potrošača. Kako bi DOP više zaživio trebao bi se više poticati zakonskim odredbama na način da se DOP potiče kao društveno poželjno ponašanje. Projekti bi se trebali više promovirati i širiti granice lokalnih zajednica. Umjesto provođenja DOP-a u jednoj školi, može se organizirati projekt koji će umrežiti brojne škole te na taj način proširiti i svijest o snazi društvenih projekata i potrebi čuvanja okoliša.

Stanje društveno odgovornog poslovanja u Hrvatskoj je problematično, no nije pesimistično. Poslodavci prepoznaju važnost i nužnost DOP-a, kao i sami građani – potrebno je samo prilagoditi DOP hrvatskom kontekstu.

6. Literatura

Andrews, 1971. citirano prema: Peterson i Hermans, 2003, str. 199

Anić, I., 2021.: Uzgajanje šuma I, Fakultet šumarstva i drvne tehnologije, Zagreb

Bailo, M., 2021.: Društveno odgovorno poslovanje, organizacijska kultura i organizacijske promjene, VŠP Libertas, Zagreb

Bartoluci D., Matešić M., Pavlović D., 2015.: Društveno odgovorno poslovanje, Sveučilišna tiskara d.o.o., Zagreb, str.7, 10-17, 57-63

European Commission 2011. Corporate Social Responsibility. https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/sustainability/corporate-sustainability-and-responsibility_en (pristupljeno 1.9.2024.)

Kapular, M., 2020.: Društveno odgovorno poslovanje maloprodajnih poduzeća

Kotlen P. i Lee N. 2005: Corporate Social Responsibility, publicirao John Wiley i Sons, Inc., Hoboken, New Jersey, str. 236-237

Martinić, I., M. Lovrić, 2010: Predavanja iz predmeta Šumarska politika i zakonodavstvo. Fakultet šumarstva i drvne tehnologije Sveučilišta u Zagrebu

Martinić, I., 2023.: Predavanja iz predmeta Menadžment i poduzetništvo u šumarstvu. Fakultet šumarstva i drvne tehnologije Sveučilišta u Zagrebu

Internetski izvori:

<https://mcdonalds.hr/o-nama/novosti/koristimo-ambalazu-iz-obnovljivih-ili-certificiranih-izvora-bez-krcenja-suma/> (Pristupljeno 3.9.2024./9:02h)

<https://volimsume.hr/> (Pristupljeno 13.8.2024.)

<https://buro247.hr/dukat-projekt-posumljavanja/> (Pristupljeno 13.8.2024.)

<https://story.hr/life-and-style/food-and-travel/a288529/Dukatov-projekt-posumljavanja-VOLIM-SUME.html> (Pristupljeno 13.8.2024.)

<https://green.hr/za-svaki-aktivirani-racun-ova-je-tvrtka-posadila-jedno-stablo-u-hrvatskoj-dosli-su-do-10-000-sadnica/> (Pristupljeno 30.6.2024)

<https://www.posta.hr/markom-protiv-klimatskih-promjena> (Pristupljeno 3.9.2024)

<https://www.dm.hr/inspiracije-i-savjeti/pro-climate> (Pristupljeno 3.9.2024.)

<https://repozitorij.aukos.unios.hr/islandora/object/aukos%3A883/datastream/PDF/view> (Pristupljeno 3.9.2024.)

<https://tvrtka.lidl.hr/odrzivost-u-lidlu/nasi-partneri/cisto-podzemlje> (Pristupljeno 3.9.2024.)

<https://repozitorij.unipu.hr/islandora/object/unipu%3A6366/datastream/PDF/view> (Pristupljeno 3.9.2024.)

https://jysk.hr/okolis_ (Pristupljeno 3.9.2024.)

<https://www.hep.hr/odrzivost-i-okolis/zastita-bioloske-raznolikosti/165> (Pristupljeno 3.9.2024.)

<https://compas.com.hr/clanak/1/7389/u-lipiku-i-poljani-ukupno-zasaeno-26-sadnica.html> (Pristupljeno 16.8.2024.)

<https://www.komunalac-pozega.hr/novosti/434-zasadi-stablo-ne-budi-panj-na-igralistu-u-jelacicevoj-zasadene-lipe> (Pristupljeno 16.8.2024.)

<https://radiong.hr/dani-kolektivne-sadnje-drveca-ovog-vikenda-i-u-novoj-gradiski/> (Pristupljeno 16.8.2024.)

<https://lokalni.vecernji.hr/zupanije/brodski-ucenici-o-prirodi-uce-u-ucionici-na-otvorenom-12789> (Pristupljeno 17.8.2024.)

<https://www.slavonski-brod.hr/vijesti/11156-slavonski-brod-prikljucio-se-nacionalnoj-kampanji-zasadi-stablo-ne-budi-panj> (Pristupljeno 17.8.2024.)

<https://www.os-popovaca.hr/dani-kolektivne-sadnje-drveca-25-27-10-u-hrvatskoj-u-akciji-pod-nazivom-zasadi-drvo-ne-budi-panj/> (Pristupljeno 10.7.2024.)

<https://zastita-prirode-smz.hr/dana-planeta-zemlje-sadnja-hrasta-u-djecjem-vrticu-bubamara-glina/> (Pristupljeno 28.7.2024.)

<https://dvbg.hr/zasadi-stablo-ne-budi-panj/> (Pristupljeno 28.7.2024.)

<https://sisakportal.hr/zupanija/akcija-zasadi-drvo-ne-budi-panj-u-petrinji/> (Pristupljeno 4.8.2024.)

<https://www.radiomoslavina.hr/2021/11/zapoceo-projekt-skola-u-sumi-suma-u-skoli/> (Pristupljeno 4.8.2024.)

http://os-braca-bobetko-sk.skole.hr/?news_hk=1&news_id=1745&mshow=290 (Pristupljeno 6.8.2024.)

<https://www.vecernji.hr/vijesti/na-svjetski-dan-suma-u-slunju-odrzana-velika-akcija-posumljavanja-1755876> (Pristupljeno 30.6.2024.)

<https://www.vecernji.hr/vijesti/zavrsila-je-posljednja-ovogodisnja-ukupno-76-akcija-posumljavanja-u-projektu-co2mpensating-by-planting-1732337> (Pristupljeno 30.6.2024.)

<https://www.vecernji.hr/vijesti/velika-akcija-posumljavanja-za-zavrsetak-10-ininog-zelenog-pojasa-1729115> (Pristupljeno 30.6.2024.)

<https://www.istra24.hr/krasna-zemlja/valamar-ce-ove-godine-zasaditi-vise-od-osam-tisuca-novih-stabala-diljem-hrvatske> (Pristupljeno 30.6.2024.)

<https://www.jutarnji.hr/autoklub/aktualno/domaci-zastupnik-toyote-zasadio-3000-novih->

stabala-za-svaki-prodani-hibrid-jedno-stablo-15406949 (Pristupljeno 3.9.2024.)

<https://trend.com.hr/2022/03/10/dani-zajednicke-sadnje-u-draganickim-lugovima-lopate-u-rukama-sumara-ucenika-i-izvidaca/>(Pristupljeno 16.7.2024.)

http://os-recica.skole.hr/?news_id=681#mod_news (Pristupljeno 26.7.2024.)

<https://www.dalmacijadanas.hr/sumoborci-u-90-akciji-posumljavanja-ove-subote-posadili-novih-2-000-sadnica/> (Pristupljeno 28.7.2024.)

<https://osvn-dugaresa.hr/aktualnosti/ukljuceni-smo-u-zasadi-drvo-ne-budi-panj> (Pristupljeno 6.8.2024.)

<https://vrtic-cetiririjeke.hr/component/content/article/14-aktivnosti-i-projekti-arhiva/20-zasadi-drvo-ne-budi-panj?Itemid=101> (Pristupljeno 6.8.2024.)

<https://karlovacka-policija.gov.hr/vijesti/policija-sudjelovala-u-akciji-zasadi-drvo-ne-budi-panj/31236> (Pristupljeno 6.8.2024.)

<http://www.arhiva-rog.com/home/arhiva/item/1448-zahvaljujuci-projektu-skola-u-sumi-suma-u-skoli-skolarci-slusali-o-vaznosti-sume.html> (Pristupljeno 6.8.2024.)

<https://poduckun.net/novosti/foto-matuljski-vrticari-ucili-o-brgujskom-kapuzu> (Pristupljeno 6.8.2024.)

http://os-asenoa-os.skole.hr/print/?prt_name=news&prt_id=1028 (Pristupljeno 20.8.2024.)

<https://www.icv.hr/2021/11/usp-slatina-i-projekt-suma-u-skoli-skola-u-sumi-osjecki-dacina-terenu-otkrivali-tajne-zive-ucionice/> (Pristupljeno 1.7.2024.)

<https://www.baranjainfo.hr/dani-kolektivne-sadnje-drveca-u-belom-manastiru/> (Pristupljeno 17.8.2024.)

(<https://www.baranjainfo.hr/inicijativa-zasadi-drvo-ne-budi-panj-u-belom-manastiru/> (Pristupljeno 17.8.2024.)

http://www.os-drftudjman-beli-manastir.skole.hr/?news_id=2677 (Pristupljeno 17.8.2024.)

<https://belisce.hr/zasadi-stablo-ne-budi-panj/> (Pristupljeno 17.8.2024.)

<https://www.miholjstina.info/vijesti/zapocela-sadnja-mladih-stabala-u-donjem-miholjcu/> (Pristupljeno 17.8.2024.)

<https://djakovo.hr/index.php/vijesti/item/3234-na-podrucju-grada-dakova-bit-ce-zasadeno-okolo-300-sadnica.html> (Pristupljeno 17.8.2024.)

<https://www.radionasice.hr/dani-zajednicke-sadnje/> (Pristupljeno 17.8.2024.)

<https://nasice.com/zasadi-drvo-ne-budi-panj/> (Pristupljeno 17.8.2024.)

<https://vrtic-nasice.hr/zasadi-drvo-ne-budi-panj/> (Pristupljeno 17.8.2024.)

<https://www.ekovjesnik.hr/clanak/2242/u-osijeku-se-do-kraja-godine-sadi-1115-stabala> (Pristupljeno 17.8.2024.)

<https://osijeknews.hr/odrzana-akcija-zasadi-stablo-ne-budi-panj/> (Pristupljeno 17.8.2024.)

<https://rck-utso.hr/nacionalna-akcija-zasadi-stablo-ne-budi-panj/> (Pristupljeno 17.8.2024.)

<https://tzbaranje.hr/hrvatska-prirodno-tvoja-i-baranja-se-prikljucila-projektu/> (Pristupljeno 3.9.2024.)

<https://daruvar.hr/8370-2/> (Pristupljeno 3.9.2024.)

<https://www.skolskiportal.hr/sadrzaj/zanimljivosti/najljepsi-skolski-vrt-u-hrvatskoj/> (Pristupljeno 28.7.2024.)

<https://www.mojportal.hr/aktualno/bjelovarske-lionsice-u-akciji-posumljavanja-kupujemo-perilicu-za-sude-sigurnoj-kuci/> (Pristupljeno 6.8.2024.)

<https://bjelovar.info/gospodarstvo/zasadi-drvo-ne-budi-panj-u-nacionalnu-kampanju-ukljucio-se-grad-bjelovar-zasadit-ce-se-110-stabala/> (Pristupljeno 6.8.2024.)

<https://ekonomska-birotehnicka-skola-bj.hr/zasadi-stablo-ne-budi-panj-2/> (Pristupljeno 6.8.2024.)

<https://bjelovar.live/zasadi-drvo-ne-budi-panj-u-petak-se-akciji-pridruzuju-cazma-i-bjelovar/> (Pristupljeno 6.8.2024.)

<https://www.radio-daruvar.hr/akcija-posumljavanja-u-donjem-daruvaru-dani-zajednicke-sadnje/> (Pristupljeno 6.8.2024.)

<https://www.tsd.hr/site/2019/dani-kolektivne-sadnje-drveca-u-hrvatskoj-pod-motom-zasadi-drvo-ne-budi-panj/> (Pristupljeno 6.8.2024.)

<https://krugaresnica.info/2024/03/09/poduzetnicki-centar-garesnica-dobitnik-zahvale/> (Pristupljeno 6.8.2024.)

<https://hrvatska-kostajnica.hr/zasadi-drvo-ne-budi-panj/> (Pristupljeno 28.7.2024.)

http://www.ss-itrenskog-hrvatskakostajnica.skole.hr/?news_id=1899 (Pristupljeno 28.7.2024.)

<https://vrtic-kutina.hr/Vijesti/Post/4575/Zasadi-drvo-ne-budi-panj> (Pristupljeno 28.7.2024.)

<https://044portal.hr/tehnicka-skola-kutina-posadila-sest-stabala-u-sklopu-akcije-zasadi-stablo-ne-budi-panj/> (Pristupljeno 28.7.2024.)

<https://kutinaneews.wordpress.com/2021/11/24/kutina-sadnjom-stabala-provedena-akcija-zasadi-stabo-ne-budi-panj/> (Pristupljeno 28.7.2024.)

<https://novskaturist.hr/2021/11/24/2068/> (Pristupljeno 28.7.2024.)

<https://novska.hr/hr/on-line-vijesti/akcija-zasado-drvo-ne-budi-panj---akcija-sadnje-drveca-u-novskoj,6201.html> (Pristupljeno 28.7.2024.)

<https://www.ss-novska.hr/Obavijesti/ArticleId/4589/oamid/430> (Pristupljeno 28.7.2024.)

<https://www.ss-novska.hr/Obavijesti/ArticleId/2197/oamid/430> (Pristupljeno 28.7.2024.)

<https://044portal.hr/i-zorkici-se-pridruzili-akciji-zasadi-drvo-ne-budi-panj/> (Pristupljeno 28.7.2024.)

<https://www.cvrca.vt.hr/vlak-na-dar/5472/> (Pristupljeno 1.7.2024.)

<https://www.vrtic-zeko.hr/gradonacelnik-u-uskrsnom-posjetu-zeki/> (Pristupljeno 1.7.2024.)

<https://www.glas-slavonije.hr/229893/4/Proveli-projekt-Suma-u-skoli-skola-u-sumi> (Pristupljeno 1.7.2024.)

<https://www.orahovica.hr/2021/12/srednja-skola-stjepan-ivsic-orahovica-ukljucila-se-u-nacionalnu-akciju-zasadi-stablo-ne-budi-panj-obogatili-su-skolski-vrt-novim-vrstama-stabala/> (Pristupljeno 16.8.2024.)

<https://www.icv.hr/2019/10/orahovacki-osnovci-u-akciji-zasadi-drvo-ne-budi-panj-posadili-sadnice-oskorusa-i-hrasta-luznjaka/> (Pristupljeno 16.8.2024.)

<https://www.icv.hr/2021/11/usp-slatina-i-projekt-suma-u-skoli-skola-u-sumi-osjecki-daci-na-terenu-otkrivali-tajne-zive-ucionice/> (Pristupljeno 16.8.2024.)

<https://www.slatina.hr/portal/grad-slatina-se-i-ove-godine-prikljucio-nacionalnoj-kampanji-zasadi-stablo-ne-budi-panj/> (Pristupljeno 16.8.2024.)

<https://www.skole.hr/akcija-zasadi-stablo-ne-budi-panj-2/> (Pristupljeno 16.8.2024.)

<https://www.djecjivrticvukovar1.hr/2020/03/20/sadnja-stabala-i-suradnja-s-hrvatskim-sumama/> (Pristupljeno 1.7.2024.)

http://www.os-jkozarca-vk.skole.hr/?news_id=376 (Pristupljeno 1.7.2024.)

<https://novosti.hr/najmladi-u-drustvu-sa-sumarima-uz-svjetski-dan-suma/> (Pristupljeno 1.7.2024.)

<https://press032.com/na-podrucju-vukovara-sadnja-2-800-sadnica-razlicitih-vrsta-stabala/> (Pristupljeno 2.9.2024.)

<https://hrv.hr/vijesti/vijesti/item/16948-zasadi-drvo-ne-budi-panj-akcija-provedena-u-vukovaru-na-dvije-lokacije> (Pristupljeno 2.9.2024.)

http://os-benkovac.skole.hr/?news_hk=1&news_id=826&mshow=1037 (Pristupljeno 17.8.2024.)

http://www.os-pzoranic-nin.skole.hr/zaton?news_id=169 (Pristupljeno 17.8.2024.)

<https://ss-obrovac.hr/novosti/zasadi-stablo-ne-budi-panj/> (Pristupljeno 17.8.2024.)

<https://zadarski.slobodnadalmacija.hr/zadar/regional/svaka-sadnica-je-dobila-ime-po-uceniku-pa-svatko-mora-brinuti-o-rastu-svog-stabla-1165071> (Pristupljeno 17.8.2024.)

<https://www.pag.hr/index.php/gradska-uprava/novosti-aktualnosti/2713-dani-kolektivne-sadnje-drveca> (Pristupljeno 17.8.2024.)

<https://www.pag.hr/index.php/gradska-uprava/novosti-aktualnosti/2708-zasadi-drvo-ne-budi-panj> (Pristupljeno 17.8.2024.)

<https://zadarskilist.novilist.hr/tag/dani-zajednicke-sadnje-proljece-2023/> (Pristupljeno 17.8.2024.)

<https://www.cistoca-zadar.hr/novosti/novosti-1/zasadi-stablo-ne-budi-panj-393.html> (Pristupljeno 17.8.2024.)

http://gimnazija-vnazora-zd.skole.hr/?news_id=2336 (Pristupljeno 17.8.2024.)

<https://www.pou-knin.hr/2019/10/29/zasadi-drvo-ne-budi-panj/> (Pristupljeno 25.8.2024.)

<https://sibenskiportal.hr/zupanja/knin/kninski-osnovnoskolci-pridruzili-su-se-inicijativi-ozelenjavanja-zasadi-drvo-ne-budi-panj/> (Pristupljeno 25.8.2024.)

<https://www.kastela.hr/novosti/clanak/dani-kolektivne-sadnje-drveca-i-u-kastelima> (Pristupljeno 2.9.2024.)

<https://makarskadanass.hr/dani-zajednicke-sadnje-2021-na-osejavi-120-novih-borova-i-cempresa/> (Pristupljeno 2.9.2024.)

<https://pametni-gradovi.eu/sastavnice-pametnog-grada/komunalno-gospodarstvo-poljoprivreda-i-zastita-okolisa/makarska-je-odlucila-zasaditi-100-novih-stabala-u-365-dana/> (Pristupljeno 2.9.2024.)

<https://www.lika-express.hr/gospodarstvo/u-jasikovcu-provedba-projekta-skola-u-sumi-suma-u-skoli> (Pristupljeno 8.8.2024.)

<https://likaclub.eu/foto-akcija-zasadi-drvo-ne-budi-panj-u-novalji/> (Pristupljeno 9.8.2024.)

http://os-zrinskihifrankopana-otocac.skole.hr/?news_id=2939 (Pristupljeno 16.8.2024.)

<https://www.gacka053.com/sumarski-tehnicari-srednje-skole-otocac-sudjelovali-u-akciji-dani-zajednicke-sadnje/> (Pristupljeno 16.8.2024.)

https://www.glasgacke.hr/index_31_10_2019.php?ispis=detalji&novost=37675&kat=78 (Pristupljeno 16.8.2024.)

https://www.novosti-grad-otocac.com/1109999_grad-otocac-ponosan-sudionik-

nacionalne-kampanje-zasadi-stablo-ne-budi-panj (Pristupljeno 16.8.2024.)
<https://tunera.info/senjski-srednjoskolci-i-planinari-sadili-bukvu-u-crnem-kalu/>
(Pristupljeno 16.8.2024.)
<https://rabdan.hr/2023/10/17/donacijom-60-sadnica-uprilicena-suradnja-hrvatskih-suma-i-os-ivana-rabljanina-rab/> (Pristupljeno 6.8.2024.)
<https://tunera.info/bakrani-sadili-stabla-u-sklopu-akcije-zasadi-drvo-ne-budi-panj/>
(Pristupljeno 6.8.2024.)
<https://tunera.info/crikvenica-poziva-gradane-na-sadnju-crnog-bora/> (Pristupljeno 7.8.2024.)
http://os-pzrinski-cabar.skole.hr/?news_id=2461 (Pristupljeno 7.8.2024.)
<https://www.novolist.hr/regija/posadi-drvo-ne-budi-panj-u-gorskom-kotaru-sadili-su-i-mladi-i-stari/> (Pristupljeno 7.8.2024.)
<https://osigk-delnice.hr/skola-u-sumi-suma-u-skoli-2/> (Pristupljeno 7.8.2024.)
http://web2.os-itrohar-fuzine.skole.hr/?news_id=633 (Pristupljeno 7.8.2024.)
<https://opatija.hr/kolektivna-sadnja-drveca-pod-nazivom-zasadi-drvo-ne-budi-panj/>
(Pristupljeno 7.8.2024.)
<https://gorskikotar.hr/dani-zajednicke-sadnje/> (Pristupljeno 7.8.2024.)
<https://www.novolist.hr/rijeka-regija/rijeka/zasadi-stablo-ne-budi-panj-u-djecjem-vrticu-rijeka-jaslicari-zasadili-stare-sorte-vocaka/> (Pristupljeno 7.8.2024.)
<https://vrtic-gustav-krklec-krapina.hr/2024/02/09/posjet-sumariji/> (Pristupljeno 18.7.2024.)
(<https://www.zagorje-international.hr/2021/11/11/djeca-iz-zlatarskog-vrtica-i-osnovne-skole-posadila-ukupno-16-stabala-na-vise-lokacija-u-gradu/>) (Pristupljeno 18.7.2024.)
http://www.os-zlatar-bistrice.skole.hr/?news_hk=1&news_id=2083&mshow=878
(Pristupljeno 26.7.2024.)
<https://www.klanjec.hr/zasadi-drvo-ne-budi-panj-kod-ps-lucelnica-posadeno-14-sadnica-drveca/> (Pristupljeno 24.7.2024.)
<https://sjever.hr/2021/11/23/foto-os-ljudevita-gaj-krapina-u-akciji-zasadi-stablo-ne-budi-panj-ucenici-3-c-s-uciteljicom-brankom-leljak-i-ravnateljicom-vlatkom-druzinec-posadili-stablo-likvidambara/> (Pristupljeno 24.7.2024.)
<https://www.zagorje.com/clanak/vijesti/maleni-vrijedni-radnici-zasadili-stabla-na-cak-tri-lokacije-u-gradu> (Pristupljeno 24.7.2024.)
<https://tabulanova.sudigoz.hr/2019/10/25/zasadi-drvo-ne-budi-panj/> (Pristupljeno

24.7.2024.)

<https://www.sumins.hr/odrzana-radionica-o-sumama-ucenicima-os-oroslavje/>

(Pristupljeno 26.7.2024.)

https://www.pregrada.hr/novosti/grad-pregrada-uklju%C4%8Dio-se-u-akciju-zasadi-drvo-ne-budi-panj_ (Pristupljeno 26.7.2024.)

<https://www.zagorje-international.hr/2018/05/24/posebno-odusevljeni-osnovnoskolci-koji-su-prikupljali-biljke-za-determinaciju-i-setali-parkom-uz-strucno-vodstvo/> (Pristupljeno 26.7.2024.)

<https://www.zabok.hr/zasadi-drvo-ne-budi-panj-u-zaboku-se-sade-drvoredna-stabla-ukrasno-bilje-vocke-i-ruze/> (Pristupljeno 26.7.2024.)

<https://www.zlatar-bistrica.hr/sadnja-sadnica-listopadnog-drveca-u-dv-zlatni-dani/> (Pristupljeno 26.7.2024.)

http://www.os-zlatar-bistrica.skole.hr/eko_kola/_k_god_2019_2020_ (Pristupljeno 26.7.2024.)

<https://vzaktualno.hr/i-najmladi-stanovnici-varazdinskih-toplica-znaju-kako-se-sume-cuvaju-za-buducnost-osnovnoskolci-u-suradnji-s-hrvatskim-sumama-i-gradom-u-akciji-posumljavanja/> (Pristupljeno 1.7.2024.)

http://os-podrate-donje-makoisce.skole.hr/?news_hk=1&news_id=1336&mshow=985 (Pristupljeno 1.7.2024.)

<https://www.zagorje-international.hr/2023/03/21/dani-zajednicke-sadnje-u-varazdinskoj-zupaniji/> (Pristupljeno 6.8.2024.)

<https://www.ivanec.hr/novost/3903-dani-kolektivne-sadnje-drveca-na-ivancici-zasadeno-tisucu-mladih-stabalaca-bukve> (Pristupljeno 6.8.2024.)

<https://varazdinske-vijesti.hr/nasim-krajem/projekt-sadnje-stabala-u-opcini-petrijanec-30-godina-30-stabala-tvrtke-fanon-d-o-o-79151> (Pristupljeno 6.8.2024.)

<https://vzaktualno.hr/grad-lepoglava-podrzao-inicijativu-dani-kolektivne-sadnje-drveca/> (Pristupljeno 6.8.2024.)

<http://os-ludbreg.skole.hr/> (Pristupljeno 6.8.2024.)

<https://epodravina.hr/ludbreski-bonsaisti-kod-kalnika-zasadili-300-sadnica-hrasta-kitnjaka/> (Pristupljeno 6.8.2024.)

<https://ludbreg.hr/grad-ludbreg-pridruzio-se-inicijativi-dani-kolektivne-sadnje-drveca/> (Pristupljeno 6.8.2024.)

<https://ludbreg.hr/grad-ludbreg-i-ove-se-godine-ukljucio-u-akciju-zasadi-stablo-ne-budi-panj/> (Pristupljeno 6.8.2024.)

<https://ludbreske-novine.com.hr/planinarska-skupina-os-ludbreg-ukljucila-se-u-akciju-zasadi-stablo-ne-budi-panj/> (Pristupljeno 6.8.2024.)

<https://www.novi-marof.hr/ucenici-srednje-skole-novi-marof-se-pridruzili-nacionalnoj-inicijativi-sadnje-stabala/> (Pristupljeno 6.8.2024.)

<https://regionalni.com/nova-akcija-zasadi-stablo-ne-budi-panj-najavljena-u-varazdinu-u-dvoristima-vrtica-i-skola-sadit-ce-vocke/> (Pristupljeno 6.8.2024.)

<https://www.varazdinske-vijesti.hr/nasim-krajem/varazdinske-toplice-toplicki-ucenici-ucili-o-sumarstvu-i-vaznosti-zastite-prirode-81075> (Pristupljeno 6.8.2024.)

<https://sjever.hr/2021/03/16/akcija-sadnje-drveca-na-kalniku-suradnja-bonsai-udruge-sjeverozapad-i-hrvatskih-suma/> (Pristupljeno 10.7.2024.)

<https://prigorski.hr/foto-suradnjom-podravke-i-hrvatskih-suma-u-sokolovcu-zapocela-sadnja-cetiri-tisuce-stabala-hrasta-luznjaka/> (Pristupljeno 10.7.2024.)

<https://www.kud-prigorec.hr/index1.html> (Pristupljeno 18.7.2024.)

<https://epodravina.hr/nacionalna-akcija-zasadi-drvo-ne-budi-panj-provest-ce-se-na-podrucju-opcine-legrad-evo-kako-mozete-biti-dio-nje/> (Pristupljeno 18.7.2024.)

<https://www.os-djurdjevac.hr/zasadi-drvo-ne-budi-panj-3/> (Pristupljeno 6.8.2024.)

<https://podravski.hr/hrvatske-sume-imaju-obavijest-za-gradane/> (Pristupljeno 6.8.2024.)

<https://www.tratincica.hr/objave/47/quotzasadi-drvo-ne-budi-panjquot> (Pristupljeno 6.8.2024.)

http://ss-iseljanec-kc.skole.hr/?news_id=403 (Pristupljeno 6.8.2024.)

<https://www.ivakop.hr/povodom-dana-zastite-okolisa-iz-sume-marca-uklonjeno-25-tona-otpada/> (Pristupljeno 30.6.2024.)

https://skolamedvinogradska.hr/avada_portfolio/drvo-za-zemlju-i-buducnost/ (Pristupljeno 30.6.2024.)

<https://www.facebook.com/100063943149848/posts/sadili-smo-u%25C4%258Dili-i-dru%25C5%25BEili-se-s-u%25C4%258Denicima-u-sesvetskim-selima-osnovna-%25C5%25A1kola-sesv/753086846832747/> (Pristupljeno 6.7.2024.)

<https://www.sesvete-danas.hr/odgoj-i-obrazovanje/zeleni-se-okolis-os-sesvetska-sela-ucenici-i-sumari-sadili-drvece-16335> (Pristupljeno 16.7.2024.)

<https://www.dugoselska-kronika.hr/dugo-selo/dani-kolektivne-sadnje-u-dugom-selu> (Pristupljeno 6.7.2024.)

<https://www.24sata.hr/promo-sadrzaj/sumoborci-kroz-sadnju-stabala-i-edukacije-uce-o-klimatskim-promjenama-i-pomazu-u-obnovi-882262> (Pristupljeno 6.7.2024.)

<https://www.dugoselska-kronika.hr/dugo-selo/zasadi-stablo-ne-budi-panj-leprovica->

dobila-novi-drvoored_ (Pristupljeno 6.7.2024.)

<https://prigorski.hr/dani-kolektivne-sadnje-drveca-u-ivanic-gradu/> i <https://www.ivanic-grad.hr/clanci/2019/october/dani-kolektivne-sadnje-drveca-zasadi-drvo-ne-budi-panj!/> (Pristupljeno 6.7.2024.)

<https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/velika-akcija-posumljavanja-1500-sumoboraca-prosle-je-godine-posadilo-cak-25-tisuca-novih-sadnica-15150176> (Pristupljeno 6.7.2024.)

<https://www.sumins.hr/najava-11-dana-otvorenih-vrata-2024-hrvatskog-sumarskog-instituta/> (Pristupljeno 8.7.2024.)

<https://www.sumins.hr/rezultati-literarnog-natjecaja-povodom-10-dana-otvorenih-vrata-hrvatskog-sumarskog-instituta-na-temu-sume-za-buducnost-2023-godine/> (Pristupljeno 8.7.2024.)

<https://cityportal.hr/zasadi-hrast-i-spasi-turopoljske-sume/> (Pristupljeno 8.7.2024.)

<https://cityportal.hr/foto-sa-cak-7300-sadnica-hrasta-luznjaka-obnovljena-pluca-naseg-turopolja/> (Pristupljeno 8.7.2024.)

<https://magazin.hrt.hr/price-iz-hrvatske/stize-trece-i-najvece-brdo-knjiga-u-samoboru-11538853> (Pristupljeno 8.7.2024.)

<https://www.ekovjesnik.hr/clanak/5689/samobor-na-strazniku-otvorena-staza-upoznajmo-sumu> (Pristupljeno 8.7.2024.)

<https://iskra.os-samobor.hr/2019/10/31/akcija-zasadi-drvo-ne-budi-panj-i-u-nasoj-skoli/> (Pristupljeno 8.7.2024.)

<https://cityportal.hr/zasadite-drvo-i-oplemenite-svoj-okolis/> (Pristupljeno 10.7.2024.)

http://ss-dstrazimira-svetiivanzelina.skole.hr/?news_id=799 (Pristupljeno 10.7.2024.)

<https://www.dv-ciciban-vg.hr/novost.asp?page=345> (Pristupljeno 10.7.2024.)

<https://www.vgdanas.hr/dogadanja/zasadi-stablo-ne-budi-panj-eko-inicijativu-podrzavaju-u-vukovini-i-pokupskom/> (Pristupljeno 10.7.2024.)

[http://www.os-nhribara-](http://www.os-nhribara-velikagorica.skole.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=1119:zasadi-drvo-ne-budi-panj&catid=48:novinari&Itemid=72)

[velikagorica.skole.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=1119:zasadi-drvo-ne-budi-panj&catid=48:novinari&Itemid=72](http://www.os-nhribara-velikagorica.skole.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=1119:zasadi-drvo-ne-budi-panj&catid=48:novinari&Itemid=72) (Pristupljeno 13.7.2024.)

http://www.os-ekumicica-velikagorica.skole.hr/?news_id=2584 (Pristupljeno 13.7.2024.)

<https://gimnazija-velika-gorica.skole.hr/sumoborci-2/> (Pristupljeno 13.7.2024.)

<https://velikagorica.com/vijesti/gimnazijavg-114979> (Pristupljeno 13.7.2024.)

<https://www.tus-tur.hr/sumoborci-iz-osam-velikogorickih-osnovnih-skola/> (Pristupljeno

13.7.2024.)

https://velikagorica.com/vijesti/osnhribara-132685_ (Pristupljeno 13.7.2024.)

<https://radiovrbovec.hr/vijesti/zasadi-stablo-ne-budi-panj-kolektivna-sadnja-u-jugu/> (Pristupljeno 15.7.2024.)

<https://radiovrbovec.hr/vijesti/kolektivna-sadnja-u-lovreckoj-varosi/> (Pristupljeno 15.7.2024.)

https://www.ssvrbovec.hr/site/clanak/nashi-uchenici-sudjelovali-su-u-akciji-posadi-drvo-ne-budi-panj_ (Pristupljeno 15.7.2024.)

https://www.os-voltino.hr/Dogadjanja/Fotografije/2016_2017/lugarnicakrusak/lugarnica2.html (Pristupljeno 10.7.2024.)

http://gimnazija-sedma-zg.skole.hr/?news_id=1116_ (Pristupljeno 15.7.2024.)

https://os-gracani-zg.skole.hr/?news_hk=1&news_id=452&mshow=290 (Pristupljeno 15.7.2024.)

<https://www.eko.lijepa-nasa.hr/hrvatska-eko-skola/68> (Pristupljeno 15.7.2024.)

<https://tvloki.eu/dani-zajednicke-sadnje-2024-u-proljece-prvo-posadi-drvo/> (Pristupljeno 16.7.2024.)

<https://www.agroklub.com/sumarstvo/hrvatske-sume-nastavljaju-akciju-dani-zajednicke-sadnje-i-ove-jeseni/90428/> (Pristupljeno 16.7.2024.)

<https://www.pdsvelebit.hr/2021/03/5122/> (Pristupljeno 16.7.2024.)

<https://www.hps.hr/vijesti/11650/dani-zajednicke-sadnje/> (Pristupljeno 16.7.2024.)

https://rotary.hr/novosti/dani-zajednicke-sadnje_ (Pristupljeno 16.7.2024.)

<https://www.skole.hr/zasadi-stablo-ne-budi-panj/> (Pristupljeno 16.7.2024.)

https://www.zrinjevac.hr/default.aspx?id=3160_ (Pristupljeno 16.7.2024.)

https://www.scp.hr/zasadi-drvo-ne-budi-panj-842.html_ (Pristupljeno 16.7.2024.)

<https://park-maksimir.hr/zasadi-drvo-ne-budi-panj/> (Pristupljeno 16.7.2024.)

<https://prehrambeno-tehnoloska-skola.hr/blog-post/zasadi-stablo-ne-budi-panj/> (Pristupljeno 16.7.2024.)

https://eko.zagreb.hr/zasadi-drvo-ne-budi-panj/4323_ (Pristupljeno 16.7.2024.)

<https://hvz.gov.hr/vijesti/712> (Pristupljeno 6.9.2024.)

<https://compensatingbyplanting.com/> (Pristupljeno 6.9.2024.)

<https://rabdanas.hr/2024/04/18/budite-dio-najvece-ekoloske-volonterske-akcije-ciscenja-divljih-odlagalista-otpada/> (Pristupljeno 6.9.2024.)

<https://marija-bistrica.hr/hrvatska-prirodno-tvoja-croatia-naturally-yours/> (Pristupljeno 6.9.2024.)

<https://www.nexe.hr/drustvena-odgovornost/zastita-okolisa/> (Pristupljeno 6.9.2024.)

https://www.dm.hr/tvrtka/brojke-i-cinjenice_ (Pristupljeno 6.9.2024.)

<https://www.dukat.hr/odgovornost/nas-projekt-kruznog-gospodarstva-od-otpadne-kartonske-ambalaze-do-toaletnih-rucnika-i-papira/> (Pristupljeno 6.9.2024.)

<https://www.dukat.hr/odgovornost/dukatovci-jedanaesti-put-u-zelenoj-cistki/> (Pristupljeno 6.9.2024.)

<https://www.dukat.hr/o-nama/> (Pristupljeno 6.9.2024.)

<https://www.eon.hr/hr/o-nama/prica-o-eonu.html> (Pristupljeno 6.9.2024.)